

РАХУНКОВА ПАЛАТА

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішення Рахункової палати
від 06.06.2023 № 12-4

ВИСНОВОК
ПРО РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ ВИКОНАННЯ ЗАКОНУ
ПРО ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ УКРАЇНИ НА 2023 РІК
У ПЕРШОМУ КВАРТАЛІ

Київ 2023

Зміст

Зміст	2
Список скорочень	3
Загальні підсумки виконання державного бюджету	4
I. Оцінка основних показників економічної діяльності.....	7
II. Доходи державного бюджету	11
III. Видатки державного бюджету та кредитування	19
IV. Фінансування державного бюджету та борг	27
V. Міжбюджетні трансферти та місцеві бюджети	38
Пропозиції	45

Список скорочень

Агентство відновлення	Державне агентство відновлення та розвитку інфраструктури України
БКУ	Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456 (зі змінами)
ВРУ	Верховна Рада України
Військові облігації	облігації внутрішньої державної позики „Військові облігації”
Держмитслужба	Державна митна служба України
Держстат	Державна служба статистики України
ДПС	Державна податкова служба України
ЄБРР	Європейський банк реконструкції та розвитку
ЄКР	єдиний казначейський рахунок
ЄС	Європейський Союз
Закон	Закон України від 03.11.2022 № 2710-IX „Про Державний бюджет України на 2023 рік” (зі змінами)
Казначейство	Державна казначейська служба України
КМУ, Уряд	Кабінет Міністрів України
МБРР	Міжнародний банк реконструкції та розвитку
МВС	Міністерство внутрішніх справ
МВФ	Міжнародний валютний фонд
Мінекономіки	Міністерство економіки України
Міндовкілля	Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України
Міненерго	Міністерство енергетики України
Мінінфраструктури	Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України
Міноборони	Міністерство оборони України
Мінрегіон	Міністерство розвитку громад та територій України
Мінсоцполітики	Міністерство молоді та спорту України
Мінфін	Міністерство фінансів України
МОН	Міністерство освіти і науки України
НБУ	Національний банк України
ОВДП	облігації внутрішніх державних позик
ПДВ	податок на додану вартість
ПКУ	Податковий кодекс України
ПФУ	Пенсійний фонд України
ПДФО	податок і збір на доходи фізичних осіб

Висновок про результати аналізу виконання закону про Державний бюджет України на 2023 рік у першому кварталі підготовлений Рахунковою палатою відповідно до вимог БКУ і Закону України „Про Рахункову палату” за результатами аналізу квартального звіту про виконання Державного бюджету України, місцевих бюджетів та зведеного бюджету за перший квартал 2023 року, наданого Казначейством Рахунковій палаті листом від 05.05.2023 № 13-06-1-06/7942, звітних та інформаційно-аналітичних даних Мінфіну, Мінекономіки, Казначейства, ДПС, Держстату, НБУ, окремих головних розпорядників бюджетних коштів.

Загальні підсумки виконання державного бюджету

1. Закон у першому кварталі 2023 року виконувався в умовах триваючої російської військової агресії проти України і продовження воєнного стану. За таких умов:

- видатки на заходи, пов'язані з обороноздатністю і безпекою держави, становили 64,7 відс. загального обсягу видатків державного бюджету;
- поточні видатки становили 98 відс. загального обсягу видатків;
- капітальні видатки проведено у сумі 14,9 млрд грн, або 2 відс. загального обсягу видатків, із них 12 млрд грн спрямовано на придбання обладнання і предметів довгострокового користування насамперед Міноборони, Державною службою надзвичайних ситуацій, Нацгвардією та Держприкордонслужбою;
- головними розпорядниками бюджетних коштів не забезпечено затвердження 132-х, або 30,4 відс., паспортів бюджетних програм у встановлений у БКУ 45-денний термін з дня набрання чинності законом про державний бюджет.

2. У звітному періоді державний бюджет виконано з дефіцитом у сумі 221,4 млрд грн, що на 83,0 відс. менше граничного обсягу на 2023 рік, визначеного у статті 1 Закону.

Державні запозичення для покриття дефіциту і погашення державного боргу менші плану на звітний період на 19,5 відс. і становили 404,4 млрд грн, або 43,3 відс. ресурсів бюджету в звітному періоді.

3. Надходження загального фонду державного бюджету унаслідок недоотримання запланованих державних зовнішніх запозичень менші плану на звітний період на 8,5 відс. і становили 795,3 млрд гривень. При цьому 50,2 відс. цих надходжень – кошти кредитів (позик) і грантів від міжнародних фінансових організацій і країн-партнерів.

Отримані із внутрішніх джерел надходження в сумі 395,6 млрд грн (доходи без урахування грантів, кошти від внутрішніх запозичень, повернення кредитів і приватизації державного майна) повністю покрили видатки на заходи, пов'язані з обороноздатністю і безпекою держави (388,5 млрд гривень).

4. Доходи загального фонду державного бюджету перевищили плановий показник на перший квартал 2023 року на 140,5 млрд грн, або 56,6 відс., насамперед за рахунок грантів від МБРР на бюджетну підтримку у сумі 133,8 млрд грн, які не планувалися, що становило 25,4 відс. доходів державного бюджету.

Зменшення заявлених платниками до бюджетного відшкодування сум ПДВ і збільшення обсягів його відшкодування у першому кварталі дало змогу скоротити залишок невідшкодованого платникам ПДВ із початку 2023 року на 41,3 відс. – до 23,5 млрд гривень.

5. Питома вага доходів спеціального фонду у доходах державного бюджету загалом у першому кварталі 2023 року в 2,2 раза більша, ніж у першому кварталі попереднього року, за рахунок насамперед власних надходжень бюджетних установ, частка яких у доходах спеціального фонду становила 77,9 відсотка.

Благодійні внески, гранти і дарунки, а також надходження від підприємств, організацій, фізичних осіб та інших бюджетних установ для виконання цільових заходів становили 90,5 відс. власних надходжень бюджетних установ і перевищили затверджений у Законі обсяг у 22,7 раза.

Найбільше власних надходжень бюджетних установ отримано Міноборони і МВС – 83,5 млрд грн і 7,1 млрд грн відповідно, з яких благодійні внески, гранти і дарунки становили 8,9 млрд грн та 5,5 млрд грн відповідно. Значні суми таких внесків надходили як від юридичних осіб, так і громадян.

6. Видатків загального фонду державного бюджету проведено на 79,8 млрд грн, або 11,1 відс., менше плану на звітний період, з яких 78,4 відс. за бюджетними програмами Міноборони та МВС.

У січні 2023 року КМУ спростив для розпорядників бюджетних коштів, що належать до сектору безпеки й оборони, умови погодження документів, внесення до них змін і проведення платежів Казначейством.

7. У звітному періоді не розпочато проведення видатків державного бюджету за п'ятьма бюджетними програмами на надання субвенцій місцевим бюджетам на реалізацію інвестиційних проєктів за рахунок кредитів (позик), що залучаються державою до спеціального фонду державного бюджету від ЄБРР, ЄІБ і МБРР, на суму 4,1 млрд гривень.

Так, не проведено видатків за трьома бюджетними програмами Мініфраструктури, що, за інформацією Мінфіну, спричинено, зокрема, необхідністю внесення змін до нормативно-правових актів та договорів, пов'язаних із реалізацією проєктів, у зв'язку із реорганізацією Мінрегіону і передачею бюджетних призначень Мініфраструктури.

8. Загальний обсяг державного і гарантованого державою боргу унаслідок перевищення надходжень від запозичень над витратами на погашення державного

та гарантованого державою боргу і девальвації гривні до іноземних валют, в яких номіновано борг, збільшився на 7,7 відс. – до 4 трлн 385,0 млрд гривень.

9. Витрати на погашення й обслуговування державного і гарантованого державою боргу становили 124,2 млрд грн, що на 12,2 відс. менше плану на звітний період і на 11,0 відс. витрат у відповідному періоді попереднього року. У результаті зменшилася їх частка у витратах державного бюджету з 28,9 до 14,7 відсотка.

I. Оцінка основних показників економічної діяльності

1.1. Закон у першому кварталі 2023 року виконувався в умовах триваючої російської військової агресії проти України і продовження воєнного стану.

Триваюча російська військова агресія проти України змінила форми і підходи аналізу та прогнозування економічного і соціального розвитку країни. Відсутність повної поточної статистичної інформації, тривалість і наслідки бойових дій ускладнили здійснення всебічного аналізу й оцінки стану економіки країни та прогнозування основних макропоказників.

Прогноз економічного і соціального розвитку України на 2022 – 2024 роки схвалений постановою КМУ від 31.05.2021 № 586 і є чинним. При цьому при розрахунках показників проекту державного бюджету на 2023 рік та їх доопрацюванні до другого читання враховано очікувані основні прогнозні макропоказники й окремі припущення Мінекономіки¹, які суттєво відрізняються. (таблиця 1).

Таблиця 1

Окремі основні прогнозні макропоказники економічного і соціального розвитку України на 2023 рік

№ з/п	Показники	Прогноз (постанова КМУ від 31.05.2021 № 586)	Очікувані прогнозні показники Мінекономіки	Січень - березень, факт
1.	Індекс споживчих цін до грудня попереднього року, відс.	105,3	128,0	103,0
	у середньому до відповідного періоду попереднього року, відс.	106,0	128,4	124,0
2.	Сальдо торговельного балансу, визначене за методологією платіжного балансу, млн дол. США	-10 623	- 15 293	- 9 325
3.	Експорт товарів і послуг, у відс. до відповідного періоду попереднього року	107,7	107,2	79,3
4.	Імпорт товарів і послуг, у відс. до відповідного періоду попереднього року	109,4	101,0	122,3
5.	Обмінний курс гривні (в середньому за період):			
	за долар США		42,2	36,57
	за євро		44,31 ²	39,22

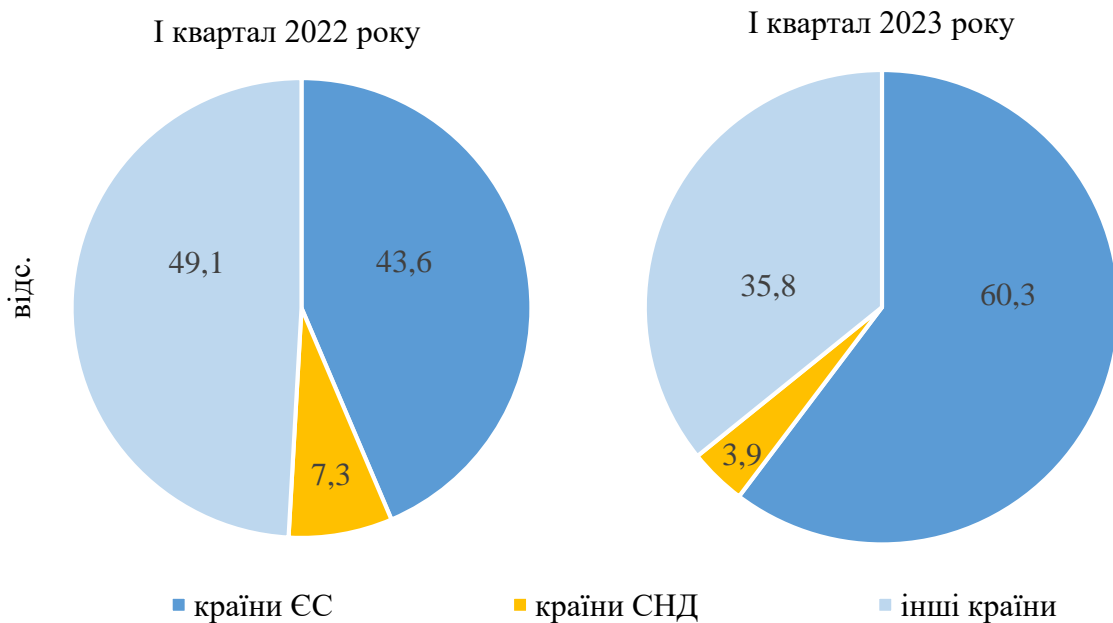
¹ Листи від 31.08.2022 № 3011-05/62642-03 і від 29.10.2022 № 3011-05/72231-03.

² За інформацією Мінфіну.

1.2. Вартісний обсяг експорту товарів у звітному періоді, порівняно з відповідним періодом попереднього року, за попередніми даними НБУ, знизився на 23,6 відс., тоді як імпорту – зріс на 13,7 відсотка. Збільшення імпорту стало одним із чинників додаткових надходжень до державного бюджету, що, за оцінкою Рахункової палати, загалом становили 14,8 млрд гривень.

Експорт товарів скоротився за всіма основними товарними групами, крім продовольчих товарів та сировини для їх виробництва, обсяг яких у звітному періоді зріс на 4,7 відсотка. Насамперед, за даними Держмитслужби, вивозилися кукурудза, соняшникова олія, пшениця, соєві боби, макуха, насіння соняшнику, м'ясо птиці. Збільшенню експорту агропродукції сприяло продовження її вивезення „зерновим коридором”.

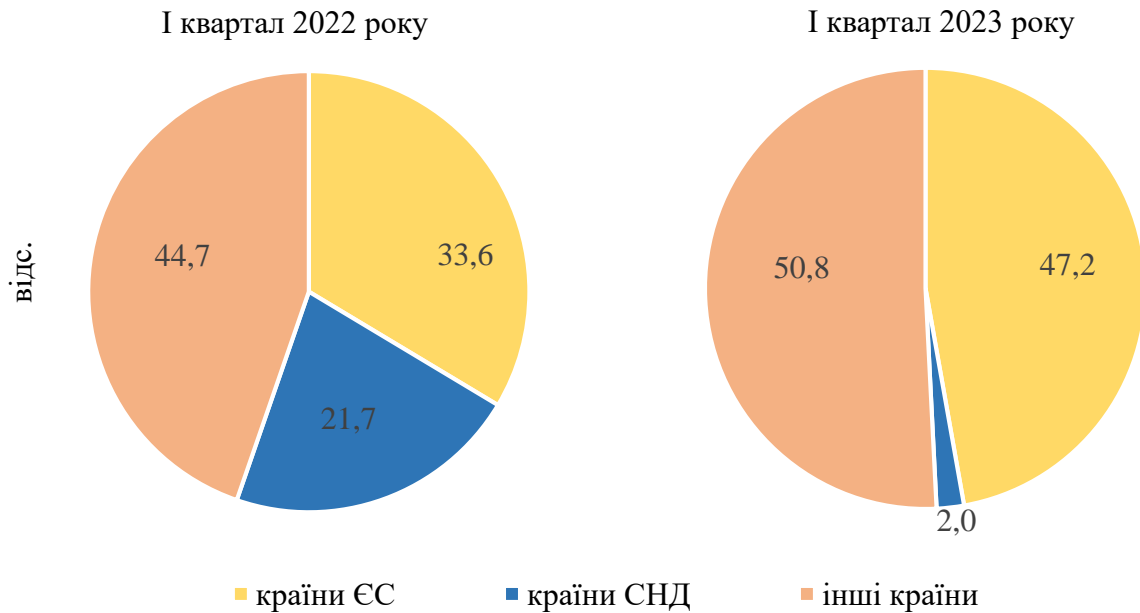
Діаграма 1. Структура експорту товарів за країнами змінилася

У звітному періоді, порівняно з відповідним періодом попереднього року, найбільше зріс імпорт машин, устаткування, транспортних засобів і приладів – на 24,7 відс., продовольчих товарів та сировини для їх виробництва – на 22,0 відс., промислових виробів – на 18,8 відсотка.

Порівняно з відповідним періодом попереднього року, у загальному обсязі імпорту товарів частка імпорту з країн Європи збільшилася до 52,9 відс., Азії – до 30,8 відс., інших регіонів – зменшилася.

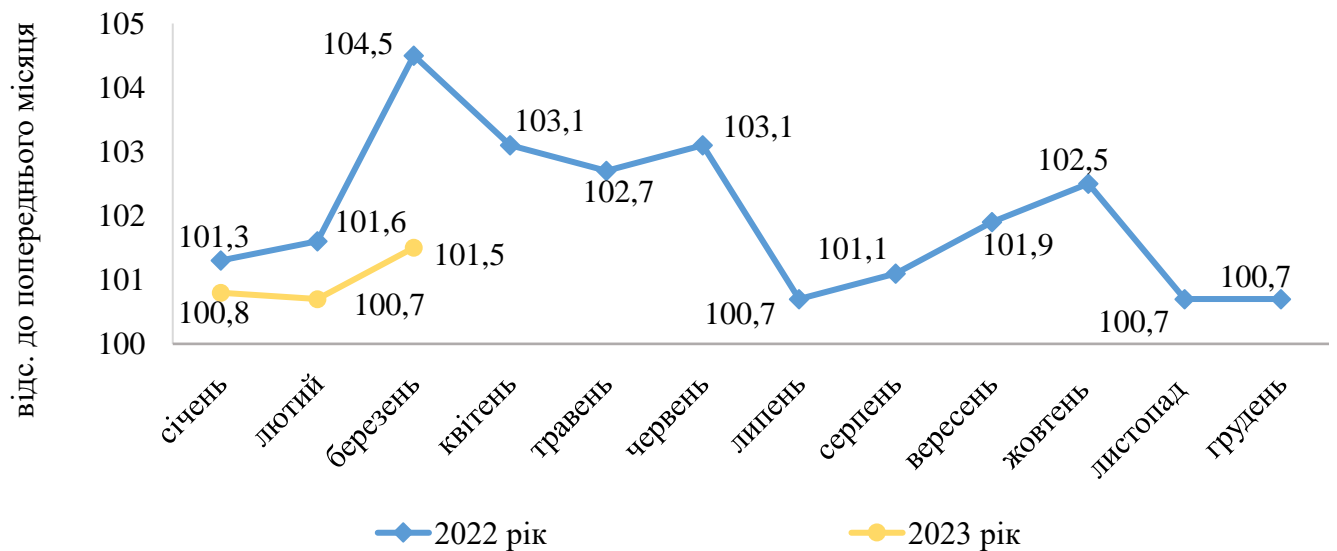
Діаграма 2. Структура імпорту товарів за країнами змінилася

1.3. В умовах повномасштабної російсько-української війни ціновий тиск залишається високим. У звітному періоді суттєво сповільнилася інфляція. Споживчі ціни в березні цього року до грудня попереднього року, за даними Держстату, зросли на 3,0 відс. при прогнозі на рік на 28,0 відсотка.

Найбільше в березні 2023 року до грудня 2022 року подорожчали овочі – на 42,2 відс., послуги залізничного пасажирського транспорту – на 7,0 відс., фрукти – на 6,4 відс., послуги амбулаторій – на 5,0 відс., взуття – на 4,3 відс., прибирання сміття – на 3,8 відсотка. Водночас знизилися ціни на бензин і дизельне паливо.

Діаграма 3. У 2023 році інфляція сповільнилася

У звітному періоді інфляцію продовжували стримувати, зокрема:

- підтримання стабільності курсу гривні;
- заборона на підвищення для всіх категорій споживачів тарифів на послуги з розподілу природного газу, теплову енергію і послуги з постачання теплової енергії та постачання гарячої води;³
- зменшення світових цін на паливо.

1.4. У січні – березні цього року відмінність фактичних середніх обмінних курсів гривні до іноземних валют від прогнозних призвела, за оцінкою Рахункової палати, до недоотримання 38,5 млрд грн доходів державного бюджету і водночас до зменшення витрат на погашення й обслуговування боргу та деяких інших видатків на 8,9 млрд гривень.

Визначення окремих показників державного бюджету на 2023 рік здійснено з урахуванням середнього обмінного курсу 42,2 грн за дол. США і 44,31 грн за євро. Фактично обмінний курс гривні становив 36,57 грн за дол. США⁴ і 39,22 грн за євро.

З використанням офіційного курсу гривні до долара США та євро у звітному періоді обчислювалося 47,9 відс. доходів державного бюджету і визначалися витрати державного бюджету на погашення зовнішнього і частини внутрішнього боргу, номінованого в іноземній валюті, деякі видатки державного бюджету із сумарною часткою 6,5 відс. витрат державного бюджету.

1.5. У звітному періоді обсяг приватних грошових переказів перевищив обсяг прямих іноземних інвестицій.

У січні – березні 2023 року, за попередніми даними НБУ, приплив прямих іноземних інвестицій становив 543 млн дол. США, з яких 52 відс. (283 млн дол. США) – реінвестовані доходи підприємств з іноземними інвестиціями. У відповідному періоді попереднього року мав місце їх відтік у сумі 577 млн дол. США.

При цьому обсяг приватних грошових переказів, що надійшли в Україну із-за кордону, становив 2 924 млн дол. США, що перевищило обсяг прямих іноземних інвестицій у 5,4 раза.

³ Закон України від 29.07.2022 № 2479-IX „Про особливості регулювання відносин на ринку природного газу та у сфері тепlopостачання під час воєнного стану та подальшого відновлення їх функціонування”.

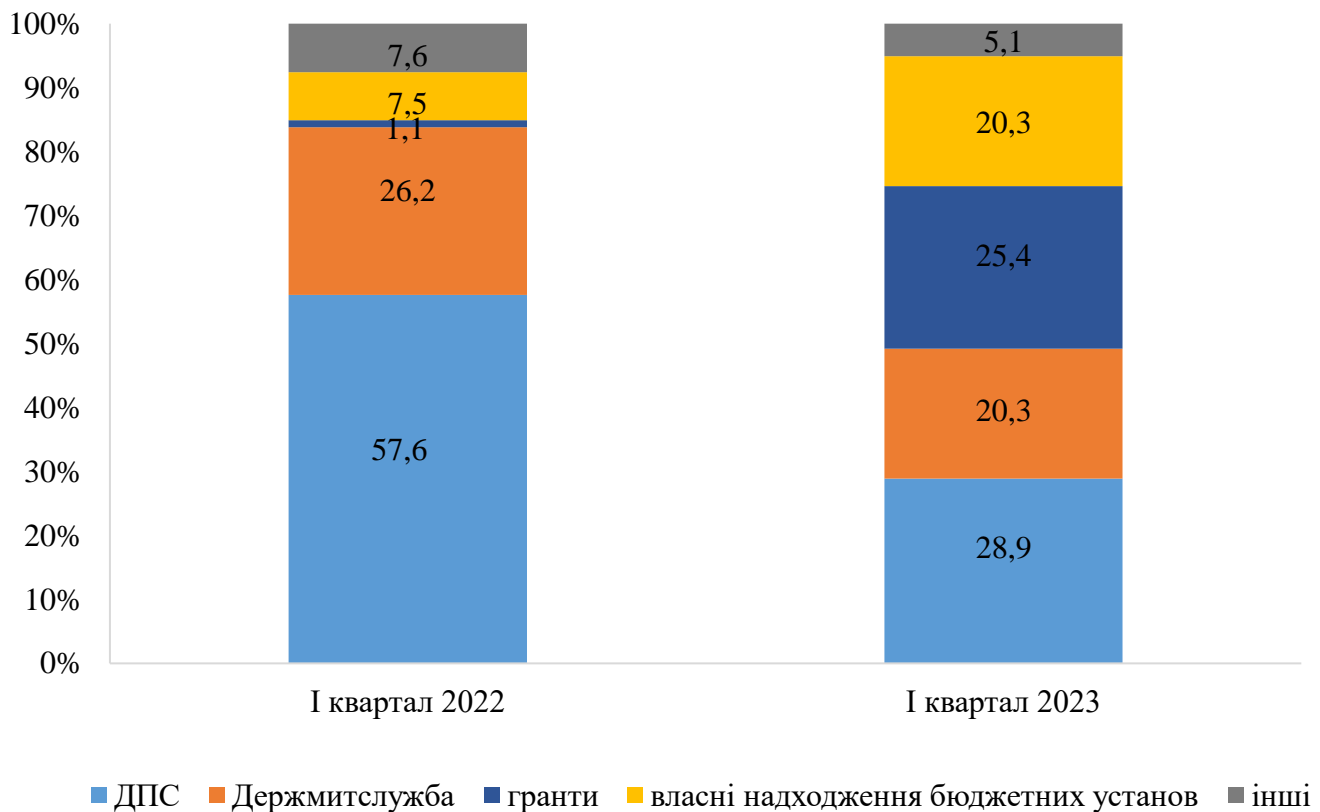
⁴ Зафіксовано постановою Правління НБУ від 21.07.2022 № 154 „Про внесення змін до постанови Правління НБУ від 24.02.2022 № 18”.

II. Доходи державного бюджету

2.1. Доходи державного бюджету в першому кварталі 2023 року становили 525,9 млрд грн, або 36,7 відс. плану на рік (1 трлн 433,2 млрд грн), у тому числі загального фонду – 388,8 млрд грн, або 33,1 відс. плану на рік (1 трлн 173,1 млрд грн), спеціального – 137,1 млрд грн, або 52,7 відс. (260,0 млрд гривень).

Рівень виконання у звітному періоді плану доходів державного бюджету на 16,8 відс. пункту вищий від середньої частки доходів у першому кварталі в обсязі за рік загалом у 2018 – 2022 роках (19,9 відс.) насамперед за рахунок отримання міжнародної фінансової допомоги (грантів) і власних надходжень бюджетних установ.

Діаграма 4. У доходах державного бюджету частка платежів, що адмініструє ДПС, порівняно з першим кварталом 2022 року, зменшилась вдвічі

У звітному періоді визначені в Законі України від 03.11.2023 № 2710-ІХ „Про Державний бюджет України на 2023 рік” доходи державного бюджету в сумі 1 трлн 329,3 млрд грн збільшено на 0,4 млрд грн за рахунок грантів (дарунків) і надходжень у рамках програм допомоги ЄС, урядів іноземних держав,

міжнародних організацій, донорських установ до спеціального фонду⁵. З урахуванням змін, внесених до спеціального фонду розпорядниками бюджетних коштів, план доходів державного бюджету на 2023 рік збільшено на 103,8 млрд гривень.

Виконання плану доходів державного бюджету в першому кварталі наведено в таблиці 2.

Таблиця 2

Виконання плану доходів державного бюджету, млрд грн

№ з/п	Показники	Всього			У т. ч. загальний фонд		
		план на 2023 рік	виконано	відс. виконання	план на січень – березень	виконано	відс. виконання
	ВСЬОГО ДОХОДІВ	1 433	526	36,7	248	389	156,6
	<i>з них:</i>						
1.	ПДФО	144	38	26,1	34	38	110,4
2.	Податок на прибуток підприємств	111	35	31,4	28	35	126,0
3.	Рентна плата за користування надрами загальнодержавного значення	93	16	17,1	19	16	84,0
4.	Акцизний податок із вироблених в Україні підакцизних товарів	64	18	27,8	12	16	140,8
5.	Акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів	80	17	21,0	6,3	5,8	91,2
6.	ПДВ із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням бюджетного відшкодування	223	37	16,5	51	37	71,6
7.	ПДВ із ввезених на митну територію України товарів	395	81	20,5	80	81	100,4
8.	Ввізне мито	35	8	24,0	6	7	114,1
9.	Частина чистого прибутку державних підприємств і дивіденди, нараховані на акції господарських товариств, у статутних капіталах яких є державна власність	7	0,7	10,3	0,5	0,7	145,6
10.	Кошти, що перераховуються НБУ	71	–	–	–	–	–
11.	Власні надходження бюджетних установ	146	107	73,3	–	–	–
12.	Надходження від ЄС, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ	1	134	117 р. б.	–	134	–

⁵ Закон України від 24.02.2022 № 2953-ІХ „Про внесення змін до Закону України „Про Державний бюджет України на 2023 рік”.

За інформацією ДПС, сума переplat податків і зборів до державного бюджету з початку року збільшилась на 0,7 млрд грн, або 1,2 відс., – до 54,2 млрд грн, при цьому надміру сплачені грошові зобов'язання платників податків зросли на 2,2 млрд грн, або 9,3 відс., – до 25,7 млрд грн, тоді як платежі, що сплачені до державного бюджету на звітну дату і будуть нараховані в наступних звітних періодах, зменшились на 1,5 млрд грн, або 5,1 відс., – до 28,5 млрд гривень.

Заборгованість платників податків перед державним бюджетом (без податкового боргу з митних платежів) із початку року збільшилася на 1,0 млрд грн, або 0,9 відс., – до 112,6 млрд гривень. Сума наявних на кінець звітного періоду розстрочених і відстрочених грошових зобов'язань (податкового боргу) становила 1,1 млрд грн, що на 2,9 відс. менше, ніж на початок року. У першому кварталі 2023 року платникам списано 0,3 млрд грн податкового боргу, що на 56,2 відс. менше, ніж у першому кварталі попереднього року.

2.2. Доходи загального фонду державного бюджету перевищили плановий показник на перший квартал 2023 року на 140,5 млрд грн, або 56,6 відс., насамперед за рахунок міжнародної фінансової допомоги, надходження якої у доходах загального фонду на 2023 рік не заплановані.

У першому кварталі цього року до загального фонду державного бюджету надійшло 133,8 млрд грн грантів від МБРР на бюджетну підтримку. Такі надходження в доходах загального фонду, визначених у додатку № 1 „Доходи Державного бюджету України на 2023 рік” до Закону, не передбачені, відповідно, на звітний період у помісячному розписі доходів загального фонду не заплановані. Без урахування грантів перевиконання плану на перший квартал доходів загального фонду становило 6,6 млрд грн, або 2,7 відсотка.

Загалом сума перевиконання окремих доходів загального фонду державного бюджету у першому кварталі, без урахування грантів, становила 26,6 млрд гривень.

Зокрема, перевиконано план за надходженнями:

- податку на прибуток підприємств – на 7,2 млрд грн, або 26,0 відс.;
- акцизного податку з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції) – на 4,7 млрд грн, або 40,8 відс., насамперед за рахунок податку з тютюну та тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, – на 4,0 млрд грн, або 50,7 відс.;
- податку та збору на доходи фізичних осіб – на 3,6 млрд грн, або 10,4 відс., при цьому 22,0 відс. надходжень цього податку становив податок з грошового забезпечення військовослужбовців;
- збору за видачу спеціальних дозволів на користування надрами та кошти від продажу таких дозволів – на 1,4 млрд грн, або в 12,3 раза;

- ввізного мита – на 0,8 млрд грн, або 14,1 відс., при зростанні імпорту товарів у січні – березні 2023 року на 13,7 відс., тоді як у прогнозованому розрахунку цих надходжень на 2023 рік враховано зменшення на 5,2 відс., а також міцнішому на 13,3 відс. курсу гривні до долара США.

Водночас не виконано планових показників загалом на суму 20,0 млрд грн, зокрема:

- ПДВ із вироблених в Україні товарів з урахуванням бюджетного відшкодування – на 14,6 млрд грн, або 28,4 відс., при цьому на надходження цього податку вплинули нижчі темпи зростання середніх споживчих цін у січні – березні, порівняно з відповідним періодом 2022 року, ніж прогнозувалось на 2023 рік: на 24,0 відс., прогнозне зростання становило 28,4 відс.;

- рентної плати за користування надрами загальнодержавного значення – на 3,0 млрд грн, або 16,0 відс., найбільше – рентної плати за користування надрами для видобування природного газу – на 1,9 млрд грн, або 13,0 відс., за рахунок меншої на 23,5 відс. фактичної ціни реалізації природного газу у звітному періоді, ніж враховано в прогнозних розрахунках бюджету на 2023 рік, і рентної плати за користування надрами для видобування залізних руд – на 0,9 млрд грн, або 84,2 відс.;

- акцизного податку з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) – на 0,6 млрд грн, або 8,8 відс., за рахунок податку з тютюну та тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, – на 0,9 млрд грн, або 15,2 відсотка.

2.3. Питома вага доходів спеціального фонду у доходах державного бюджету загалом у першому кварталі 2023 року в 2,2 рази більша, ніж у першому кварталі попереднього року, за рахунок насамперед власних надходжень бюджетних установ.

Доходи спеціального фонду у звітному періоді становили 26,1 відс. суми доходів державного бюджету загалом, тоді як у першому кварталі попереднього року – 11,9 відсотка.

Власні надходження бюджетних установ становили 106,7 млрд грн, або 77,9 відс. доходів спеціального фонду. Благодійні внески, гранти і дарунки, а також надходження від підприємств, організацій, фізичних осіб та інших бюджетних установ для виконання цільових заходів становили 90,5 відс. власних надходжень бюджетних установ і перевищили затверджений у Законі на 2023 рік обсяг у 22,7 рази. При цьому план на рік з урахуванням змін, внесених розпорядниками до кошторису спеціального фонду, виконано на 97,1 відсотка.

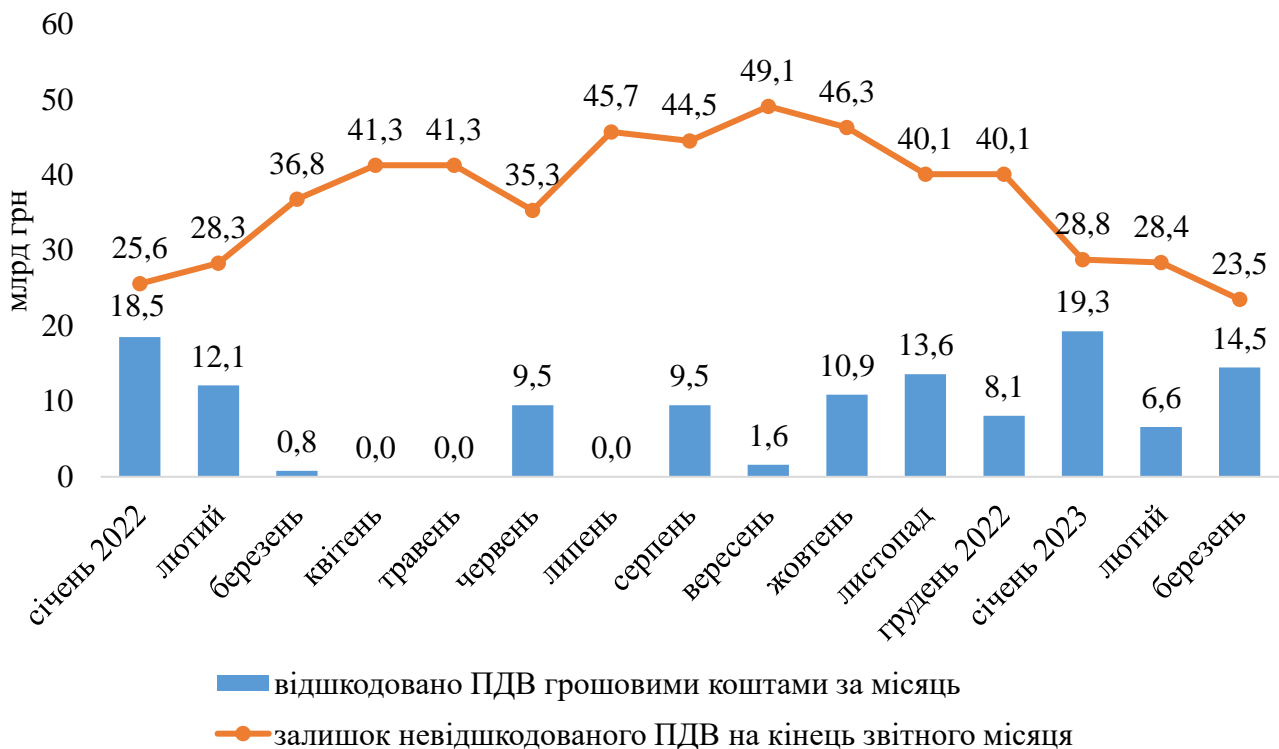
Найбільше власних надходжень бюджетних установ отримано Міноборони і МВС – 83,5 млрд грн і 7,1 млрд грн відповідно, з яких благодійні внески, гранти

і дарунки становили 8,9 млрд грн та 5,5 млрд грн відповідно. Значні суми таких внесків надходили як від юридичних осіб, так і від громадян.

Крім того, згідно з пунктом 8 статті 11 Закону до спеціального фонду зараховано 8,8 млрд грн коштів, отриманих у зв'язку з виконанням Закону України від 03.03.2022 № 2116-IX „Про основні засади примусового вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів”, що спрямовуються до фонду ліквідації наслідків збройної агресії. Як і у 2022 році, обсяг цих надходжень у додатку № 1 „Доходи Державного бюджету України на 2023 рік” до Закону не визначено.

2.4. Зменшення заявлених платниками до бюджетного відшкодування сум ПДВ і збільшення обсягів його відшкодування у першому кварталі дало змогу скоротити залишок невідшкодованого платникам ПДВ із початку 2023 року на 16,6 млрд грн, або 41,3 відс., – до 23,5 млрд гривень.

Діаграма 5. У першому кварталі 2023 року бюджетне відшкодування платникам ПДВ становило 47,8 відс. обсягу за 2022 рік

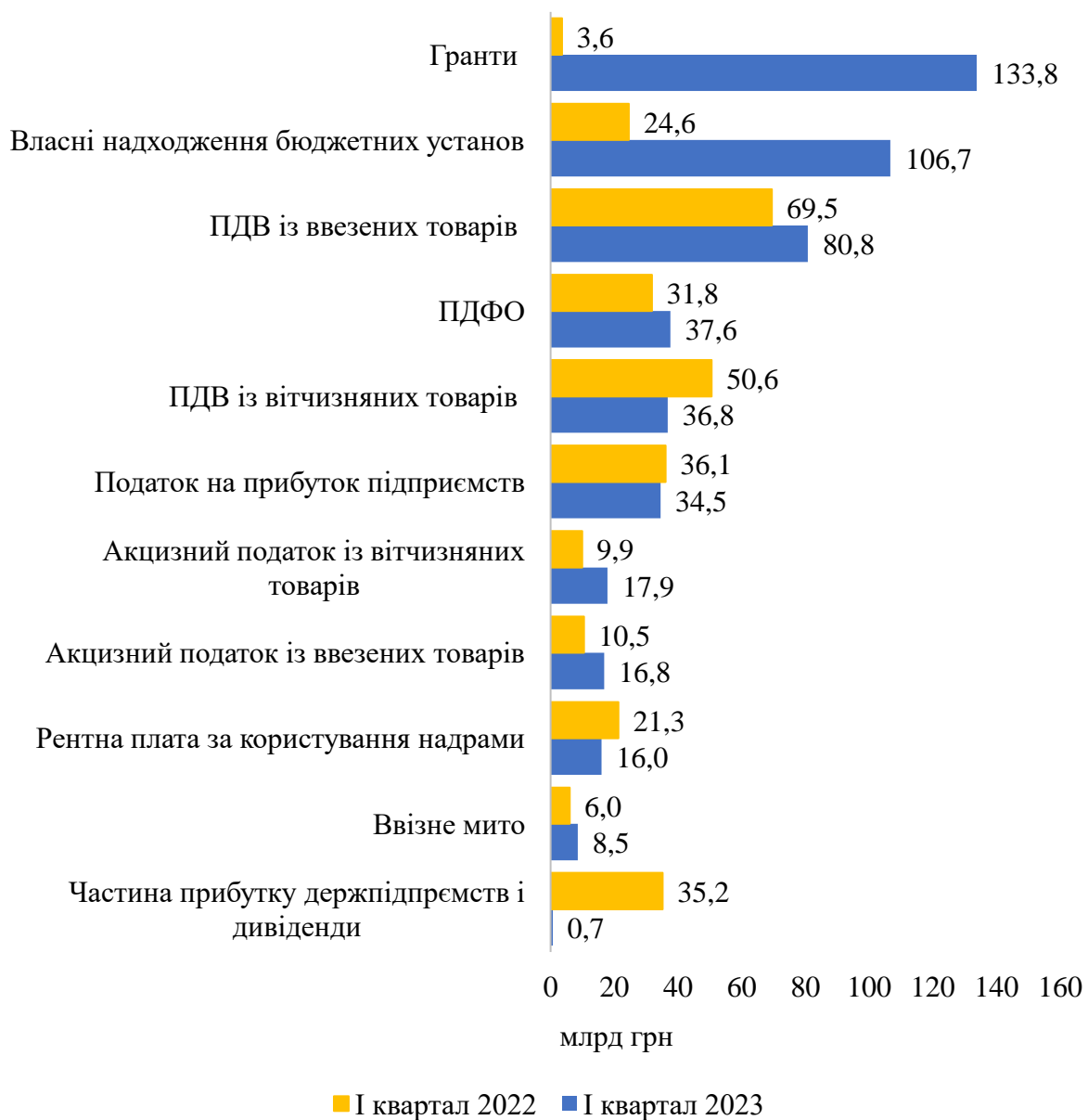

У січні – березні 2023 року платниками ПДВ заявлено до відшкодування на поточний рахунок 27,1 млрд грн, що на 18,6 млрд грн, або 40,7 відс., менше, ніж у відповідному періоді попереднього року, при скороченні експорту товарів на 23,6 відсотка. У першому кварталі 2023 року платникам ПДВ

відшкодовано 40,4 млрд грн, що на 9,0 млрд грн, або 28,5 відс., більше, ніж у відповідному періоді попереднього року.

2.5. Доходи державного бюджету у першому кварталі 2023 року, порівняно з відповідним періодом попереднього року, збільшилися на 197,0 млрд грн, або 59,9 відс., у тому числі загального фонду – на 99,1 млрд грн, або 34,2 відс., спеціального – на 97,9 млрд грн, або 3,5 раза.

Діаграма 6. Доходи державного бюджету у першому кварталі 2022 та 2023 років

Найбільше у першому кварталі цього року, порівняно з відповідним періодом попереднього року, зросли надходження:

- грантів (дарунків), що надійшли до державного бюджету від ЄС, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ, – на 130,2 млрд грн, або в 36,7 раза;

- власних надходжень бюджетних установ – на 82,1 млрд грн, або в 4,3 раза, насамперед за рахунок власних надходжень бюджетних установ з інших джерел (благодійні внески, гранти та дарунки, надходження, що отримують бюджетні установи від підприємств, організацій, фізичних осіб та інших бюджетних установ для виконання цільових заходів), що збільшились в 5,7 раза, надходження від плати за послуги, що надаються бюджетними установами згідно із законодавством, – на 33,0 відс.;

- ПДВ із ввезених на митну територію України товарів – на 11,3 млрд грн, або 16,3 відс., при девальвації гривні до долара США на 28,1 відс. і зростанні імпорту товарів на 13,7 відс.;

- акцизного податку з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції) – на 8,0 млрд грн, або 80,9 відс., із них податку з тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, – на 6,8 млрд грн, або в 2,4 раза;

- акцизного податку з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) – на 6,3 млрд грн, або 59,4 відс., при цьому податку з тютюну та тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, – на 3,7 млрд грн, або в 3,8 раза; податку з ввезеного пального – на 2,8 млрд грн, або 43,1 відс.;

- ПДФО – на 5,8 млрд грн, або 18,4 відс., за рахунок податку з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями та особами рядового і начальницького складу, що збільшився на 6,1 млрд грн, або в 3,9 раза, тоді як податок, що сплачується податковими агентами із заробітної плати, зменшився на 2,0 млрд грн, або 10,1 відс.;

- ввізного мита – на 2,5 млрд грн, або 41,2 відс., за рахунок девальвації гривні до долара США на 28,1 відс., а також зростання імпорту товарів на 13,7 відсотка.

Водночас зменшились у першому кварталі цього року, порівняно з відповідним періодом попереднього року, зокрема, надходження:

- частини чистого прибутку (доходу) державних унітарних підприємств та їх об'єднань, що вилучається до державного бюджету, та дивідендів (доходу), нарахованих на акції (частки) господарських товариств, у статутних капіталах яких є державна власність, – на 34,5 млрд грн, або 97,9 відс., що зумовлене достроковим

перерахуванням у першому кварталі 2022 року за рішенням КМУ суб'єктами господарювання державного сектору економіки, зокрема державними банками, до державного бюджету дивідендів за результатами діяльності у 2021 році (відповідно до статті 11 Закону України від 21.09.2006 № 185-V „Про управління об'єктами державної власності” господарські товариства, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави, а також господарські товариства, 50 і більше відсотків акцій (часток) яких належать господарським товариствам, частка держави в яких становить 100 відс., сплачують до Державного бюджету України дивіденди у строк не пізніше 1 липня року наступного за звітним);

- ПДВ із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням бюджетного відшкодування – на 13,8 млрд грн, або 27,2 відс., у тому числі за рахунок збільшення у звітному періоді бюджетного відшкодування платникам ПДВ на 9,0 млрд грн, або 28,5 відс., зменшення надходжень цього податку без урахування відшкодованих сум на 4,8 млрд грн, або 5,9 відс.;

- рентної плати за користування надрами загальнодержавного значення – на 5,4 млрд грн, або 25,2 відс., за рахунок насамперед рентної плати для видобування природного газу – на 2,7 млрд грн, або 17,3 відс., рентної плати для видобування залізних руд – на 2,5 млрд грн, або 93,5 відсотка.

Крім того, у першому кварталі цього року не надходили кошти, що перераховуються НБУ відповідно до Закону України „Про Національний банк України”, обсяг яких у відповідному періоді 2022 року становив 18,8 млрд гривень.

III. Видатки державного бюджету та кредитування

3.1. У січні – березні 2023 року видатків державного бюджету проведено у сумі 748,7 млрд грн, або 27,8 відс. плану на рік, у тому числі загального фонду – 636,3 млрд грн, або 27,7 відс., спеціального – 112,3 млрд грн, або 28,1 відсотка. В умовах воєнного стану видатки на заходи, пов'язані з обороноздатністю і безпекою держави, становили 64,7 відс. загального обсягу видатків державного бюджету.

Інформацію про виконання у січні – березні 2023 року плану видатків державного бюджету за функціональною класифікацією видатків і кредитування бюджету наведено в таблиці 3.

Таблиця 3

Виконання плану видатків державного бюджету, млрд грн

№ з/п	Показники	Всього			У т. ч. загальний фонд		
		план на 2023 рік	виконано	відс. виконання	план на січень – березень	виконано	відс. виконання
	ВСЬОГО ВИДАТКІВ	2 696	749	27,8	2 297	636	27,7
	<i>із них:</i>						
1.	Загальнодержавні функції	380	32	8,5	375	32	8,5
	<i>зокрема, обслуговування боргу та виплати за державними деривативами</i>	326	24	7,4	326	24	7,4
2.	Оборона	957	403	42,2	770	318	41,3
3.	Громадський порядок, безпека та судова влада	312	90	28,7	280	79	28,1
4.	Економічна діяльність	144	12	8,7	47	8	18,0
5.	Охорона навколишнього природного середовища	6	1	14,6	5	1	17,6
6.	Охорона здоров'я	178	39	21,8	169	36	21,2
7.	Духовний і фізичний розвиток	12	2	16,7	12	2	17,4
8.	Освіта	67	13	18,6	38	8	21,1
9.	Соціальний захист і соціальне забезпечення	449	118	26,2	446	117	26,3
	<i>зокрема, соціальний захист пенсіонерів</i>	274	68	24,8	272	68	25,0
10.	Кошти, що передаються до місцевих бюджетів	190	39	20,5	155	35	22,8

У січні – березні поточні видатки проведено у сумі 733,7 млрд грн, або 98 відс. загального обсягу видатків, зокрема, на:

- оплату праці та нарахування на заробітну плату – 278,5 млрд грн, із них 77,7 відс. – на грошове забезпечення військовослужбовців;

- заходи спеціального призначення, зокрема придбання, утримання, ремонт і утилізацію виробів військового призначення, військової техніки, військового будівництва, модернізацію, – 167,4 млрд грн;

- соціальне забезпечення – 135,9 млрд грн, із них 50,2 відс. – на виплату пенсій і допомоги.

Капітальні видатки проведено у сумі 14,9 млрд грн, або 2 відс. загального обсягу видатків, з них 12 млрд грн спрямовано на придбання обладнання і предметів довгострокового користування насамперед Міноборони, Державною службою надзвичайних ситуацій, Нацгвардією та Держприкордонслужбою.

Захищені видатки загального фонду, визначені у статті 55 БКУ, проведено у сумі 525,9 млрд грн, або 28,2 відс. плану на рік, їх частка у видатках загального фонду становила 82,6 відсотка.

У січні – березні, порівняно з відповідним періодом попереднього року, видатки державного бюджету збільшилися на 365,5 млрд грн, або вдвічі. При цьому видатки на заходи, пов'язані з обороноздатністю і безпекою держави, збільшилися на 366,7 млрд грн, або у чотири рази, на обслуговування державного боргу зменшилися на 15 млрд грн, або 38,3 відсотка.

3.2. КМУ спростив для розпорядників бюджетних коштів, що належать до сектору безпеки й оборони, умови погодження документів, внесення до них змін і проведення платежів Казначейством.

Відповідно до підпункту 2 пункту 22 розділу VI „Прикінцеві та перехідні положення” БКУ постановою КМУ від 06.01.2023 № 14 визначено, що у 2023 році в умовах воєнного стану, зокрема:

1) для міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, що належать до сектору безпеки й оборони і мають у своєму підпорядкуванні військові формування та правоохоронні органи, не застосовуються погодження з Мінфіном кошторисів, планів асигнувань загального фонду бюджету, планів надання кредитів із загального фонду бюджету, планів спеціального фонду і штатних розписів та внесення змін до цих документів⁶;

⁶ Постанова КМУ від 28.02.2002 № 228 „Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ”.

2) головні розпорядники коштів державного бюджету, що належать до сектору безпеки й оборони:

не вносять змін до паспортів бюджетних програм, видатки за якими спрямовуються на національну безпеку й оборону;

подають до Мінфіну звіти про виконання паспортів бюджетних програм на 2022 рік, видатки за якими спрямовуються на національну безпеку й оборону, в місячний строк після припинення або скасування воєнного стану;

3) Мінфін за обґрунтованим поданням головного розпорядника бюджетних коштів, що належить до сектору безпеки й оборони, у межах загального обсягу бюджетних призначень такого розпорядника здійснює перерозподіл видатків за бюджетними програмами, збільшення за бюджетною програмою видатків розвитку за рахунок зменшення інших видатків, а також перерозподіл бюджетних асигнувань, передбачений у частинах сьомій і восьмій статті 23 БКУ;

4) Казначейство без подання підтвердних документів здійснює реєстрацію бюджетних зобов'язань/бюджетних фінансових зобов'язань та проведення платежів Міноборони, що містять інформацію, розголошення якої під час воєнного стану несе загрозу національній безпеці (у тому числі відомості, що становлять державну таємницю), незалежно від суми разового платежу.

3.3. КМУ й окремі головні розпорядники коштів державного бюджету не забезпечили розроблення і затвердження порядків використання коштів за бюджетними програмами у визначений у БКУ 30-денний термін з дня набрання чинності законом про державний бюджет.

У протокольному рішенні КМУ від 29.11.2022 № 152 визначено, що необхідно затвердити порядки використання у 2023 році коштів за 14-ма бюджетними програмами і внести зміни до чинних порядків за 25-ма бюджетними програмами (без урахування бюджетних програм з надання субвенцій місцевим бюджетам).

Станом на 01.04.2023:

- не затверджено порядків за 4-ма бюджетними програмами 4-х головних розпорядників: МОН, Мінсоцполітики, Мінінфраструктури, Національного агентства з питань запобігання корупції;

- не внесено змін до чинних порядків використання бюджетних коштів за 8-ма бюджетними програмами 5-ти головних розпорядників: по дві бюджетні програми МОН, Мінсоцполітики і Мінінфраструктури, по одній – Мінветеранів, Державного космічного агентства України.

3.4. Головними розпорядниками бюджетних коштів не забезпечено затвердження 132⁷, або 30,4 відс., паспортів бюджетних програм у встановлений у БКУ 45-денний термін з дня набрання чинності законом про державний бюджет.

Відповідно до вимог частини восьмої статті 20 БКУ у цьому році строк затвердження головними розпорядниками коштів державного бюджету за погодженням з Мінфіном паспортів бюджетних програм – 14 лютого.

Згідно з інформацією, оприлюдненою на офіційному вебсайті Мінфіну, станом на 15.02.2023 до Мінфіну надійшов 381 паспорт бюджетних програм, з яких погоджено 302, повернено на доопрацювання 31.

За інформацією Мінфіну та Казначейства, отриманою на запит Рахункової палати, станом на 01.04.2023:

- потребують затвердження паспорти за 435-ма бюджетними програмами;

- головні розпорядники коштів державного бюджету:

надали для погодження Мінфіну 385 паспортів, із них погоджено 376, повернено на доопрацювання 6;

не подали Казначейству затверджених паспортів за 58-ма бюджетними програмами, з них Мінінфраструктури⁸ – 21 паспорт.

3.5. Видатків загального фонду державного бюджету проведено на 79,8 млрд грн, або 11,1 відс., менше плану на звітний період, з яких 78,4 відс. за бюджетними програмами Міноборони та МВС.

У помісячному розписі асигнувань загального фонду державного бюджету (за винятком надання кредитів із державного бюджету) передбачено виконання у січні – березні 372-х бюджетних програм⁹ на суму 653,3 млрд гривень.

Для виконання цих бюджетних програм Казначейством відкрито бюджетні асигнування загального фонду державного бюджету у запланованому обсязі.

Головні розпорядники бюджетних коштів не розподілили 45,4 млрд грн, або 6,9 відс. відкритих Казначейством асигнувань, із них:

26,8 млрд грн – Міноборони, що, за інформацією Міноборони, отриманою на запит Рахункової палати, спричинено, зокрема, змінами у 2023 році умов і порядку

⁷ Відповідно до інформації, оприлюдненої на офіційному вебсайті Мінфіну, станом на 15.02.2023 потребували затвердження паспорти за 434-ма бюджетними програмами.

⁸ Відповідно до постанови КМУ від 02.11.2022 № 1343 Мінрегіон реорганізовано шляхом приєднання до Мінінфраструктури, якому передано бюджетні призначення згідно із Законом України від 24.02.2023 № 2953-ІХ „Про внесення змін до Закону України „Про Державний бюджет України на 2023 рік” (набрав чинності 22.03.2023).

⁹ Без урахування видатків на міжбюджетні трансферти, обслуговування державного боргу і за бюджетною програмою 3511030 „Резервний фонд”.

нарахування додаткової винагороди військовослужбовцям та одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), внаслідок чого оптимізовано ці видатки за рахунок зменшення кількості отримувачів цієї винагороди та відтермінування у часі виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті);

12,3 млрд грн – МВС, що, за інформацією МВС, отриманою на запит Рахункової палати, насамперед пов'язано із резервуванням коштів для виплат додаткової винагороди за участь у бойових діях і грошового забезпечення мобілізованим.

Розпорядниками й одержувачами бюджетних коштів не забезпечено використання 31,1 млрд грн, або 5,1 відс. направлених відкритих асигнувань.

У результаті заплановані на січень – березень видатки загального фонду:

- не здійснювалися за 35-ма бюджетними програмами 24-х головних розпорядників бюджетних коштів на суму 1,2 млрд грн, з яких за бюджетною програмою „Виконання державних цільових програм реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу, розроблення, освоєння і впровадження нових технологій, нарощування наявних виробничих потужностей для виготовлення продукції оборонного призначення” – 0,7 млрд грн;

- проведено у запланованих обсягах за 4-ма бюджетними програмами на суму 68 млрд грн, з яких на фінансове забезпечення виплати пенсій, надбавок і підвищень до пенсій, призначених за пенсійними програмами, та дефіциту коштів ПФУ – 67,9 млрд грн;

- проведено менше плану за 333-ма бюджетними програмами на суму 75,3 млрд грн, з них:

Міноборони – на 36,9 млрд грн, або 10,5 відс. плану на звітний період, що, за інформацією Міноборони, отриманою на запит Рахункової палати, спричинено, зокрема, неможливістю здійснення розрахунків за поставлені товари відповідно до умов укладених контрактів через відсутність товаро-супровідних документів, ненаданням підприємствами-спецекспортерами документів для визначення остаточної ціни товарів;

МВС – на 25,7 млрд грн, або 29,9 відс., що, за інформацією МВС, отриманою на запит Рахункової палати, спричинено, зокрема, укладенням договорів про придбання техніки та майна спеціального призначення.

Крім цього, видатки на обслуговування державного боргу у січні – березні цього року менші на 3,2 млрд грн, або 11,8 відс., плану на звітний період унаслідок насамперед меншого, порівняно з врахованим у розрахунках показників державного бюджету на 2023 рік, середнього обмінного курсу гривні до іноземних валют.

3.6. КМУ у січні – березні прийняв рішення про виділення коштів з резервного фонду на суму 12 млрд грн, або 82,9 відс. затвердженого на рік обсягу, зокрема, на заходи із зміцнення обороноздатності держави, будівництво фортифікаційних споруд, відновлення електропостачання.

КМУ виділив 69,3 відс. затвердженого річного обсягу резервного фонду Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України на здійснення видатків та заходів спеціального призначення.

Казначейство відкрило асигнування за однією бюджетною програмою, а саме Харківській обласній державній адміністрації на будівництво фортифікаційних споруд на суму 150 млн грн, або 100,0 відс. плану на січень – березень, видатки проведено в сумі 115 млн грн, або 76,5 відс. плану.

3.7. У звітному періоді не забезпечено проведення запланованих видатків державних фондів, утворених відповідно до статей 24² – 24⁵ БКУ, за наявності ресурсів у цих фондах.

Зокрема, залишки коштів державного дорожнього фонду становили на початок року 9,4 млрд гривень. У січні – березні до цього фонду надійшло 14,3 млрд грн, або 18,6 відс. плану на рік і 99,7 відс. плану на звітний період.

За рахунок коштів державного дорожнього фонду проведено видатків і надано кредитів у сумі 6,7 млрд грн, або 46,6 відс. плану звітного періоду і 28,1 відс. наявних ресурсів. Зокрема, за бюджетними програмами Агентства відновлення на:

- виконання боргових зобов'язань за запозиченнями, залученими державою або під державні гарантії на розвиток мережі автомобільних доріг загального користування, – 2,1 млрд грн, або 89,6 відс. плану звітного періоду;

- розвиток мережі й утримання автомобільних доріг загального користування державного значення – 0,9 млрд грн, або 14,2 відс. плану звітного періоду.

У січні – березні 2023 року не розпочато реалізації трьох бюджетних програм на суму 1,9 млрд грн, зокрема бюджетної програми Агентства відновлення 3111600 на розвиток автомагістралей і реформу дорожнього сектору на суму 1,5 млрд гривень.

Залишки коштів державного фонду поводження з радіоактивними відходами становили на початок року 2,5 млрд гривень. У січні – березні до цього фонду надійшло 171 млн грн, або 63,1 відс. плану на звітний період.

За рахунок коштів цього фонду проведено видатки за бюджетною програмою Міндовкілля для Державного агентства України з управління зоною відчуження 2708090 для виконання робіт у сфері поводження з радіоактивними відходами неядерного циклу, будівництва комплексу „Вектор” та експлуатації його об'єктів у сумі 28 млн грн, або 10,2 відс. плану на звітний період і 1 відс. наявних ресурсів.

Залишки коштів державного фонду розвитку водного господарства становили на початок року 316 млн гривень. У січні – березні до цього фонду надійшло 39 млн грн, або 107 відс. плану на звітний період.

3.8. У січні – березні 2023 року КМУ не приймав рішень про виділення коштів із фонду ліквідації наслідків збройної агресії.

Відповідно до статті 29 Закону, з метою ліквідації наслідків (у тому числі гуманітарних, соціальних, економічних), спричинених російською збройною агресією проти України, у складі спеціального фонду створено фонд ліквідації наслідків збройної агресії, джерелами формування якого визначено кошти, отримані у зв'язку з виконанням законів України „Про основні засади примусового вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів” і „Про санкції”, та 50 відс. коштів, що перераховуються НБУ згідно із Законом України „Про Національний банк України”.

Рішення про виділення коштів з фонду ліквідації наслідків збройної агресії приймаються КМУ за погодженням з Комітетом ВРУ з питань бюджету.

КМУ постановою від 10.02.2023 № 118 затвердив Порядок використання коштів фонду ліквідації наслідків збройної агресії.

Видатки за рахунок цього фонду затверджено за бюджетною програмою Мінінфраструктури 3121430 „Фонд ліквідації наслідків збройної агресії” у сумі 35,5 млрд гривень. Залишки коштів такого фонду на початок року становили 17 млрд гривень. У січні – березні до спеціального фонду надійшло коштів, отриманих у зв'язку з виконанням Закону України „Про основні засади примусового вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів”, у сумі 8,8 млрд гривень.

3.9. Дебіторська заборгованість розпорядників і одержувачів коштів державного бюджету за видатками у січні – березні зростає на 10,2 відс. – до 202,2 млрд грн, з якої 21 відс. прострочена. Кредиторська заборгованість скоротилася на 47,6 відс. – до 5,4 млрд гривень.

Дебіторська заборгованість за видатками з початку року зростає на 18,7 млрд грн за рахунок зростання на 28,9 млрд грн, або 24,6 відс., за бюджетними програмами Міноборони, здебільшого за видатками на розвиток, закупівлю, модернізацію, ремонт озброєння, військової техніки.

У Міноборони обліковується 72,3 відс. загального обсягу дебіторської заборгованості розпорядників і одержувачів коштів державного бюджету.

Кредиторська заборгованість розпорядників і одержувачів коштів державного бюджету за видатками з початку року зменшилася на 4,9 млрд грн, зокрема за видатками на забезпечення діяльності Збройних Сил України,

підготовку кадрів і військ, медичне забезпечення особового складу, ветеранів військової служби та членів їхніх сімей, ветеранів війни.

3.10. У звітному періоді із спеціального фонду державного бюджету проведено видатків¹⁰ і надано кредитів за рахунок кредитів (позик), що залучаються державою від іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій, за 27 бюджетними програмами на 15,5 млрд грн менше плану на січень – березень. Це спричинено, зокрема, ненадходженням коштів для реалізації інвестиційних проєктів, незатвердженням паспортів 18 бюджетних програм.

Зокрема, не розпочато надання кредитів для реалізації інвестиційних проєктів:

- 3101610 на розвиток міського пасажирського транспорту в містах України – на 1,7 млрд грн;
- 3101640 на програму розвитку муніципальної інфраструктури – на 1,2 млрд грн;
- 3101620 на модернізацію української залізниці – на 1 млрд гривень.

Менше плану проведено видатків і надано кредитів для реалізації інвестиційних проєктів, зокрема, за бюджетними програмами:

- 2301610 на поліпшення охорони здоров'я на службі у людей – на 1,8 млрд грн, або 84,8 відс. плану на звітний період, що, за інформацією Мінфіну, отриманою на запит Рахункової палати, спричинено зміною координатора проєкту, а також тривалим затвердженням паспорта бюджетної програми;
- 2401640 на підвищення надійності постачання електроенергії в Україні – на 1,2 млрд грн, або 82,1 відс. плану на звітний період.

3.11. У січні – березні 2023 року з державного бюджету на фінансове забезпечення виплати пенсій та надбавок і підвищень до пенсій, призначених за пенсійними програмами, та дефіциту коштів ПФУ спрямовано 68 млрд грн, або 10,7 відс. усіх видатків загального фонду державного бюджету.

У січні – березні 2023 року Казначейство надало з ЄКР 7,8 млрд грн позик на покриття тимчасових касових розривів ПФУ для виплати пенсій. Ці позики ПФУ погашено у повному обсязі.

Станом на 01.04.2023 з урахуванням позик, наданих Казначейством у попередніх роках за рахунок ЄКР на покриття тимчасових касових розривів ПФУ для виплати пенсій, не повернено 40,5 млрд грн, як і на початок року.

¹⁰ Без урахування видатків державного бюджету на надання субвенцій місцевим бюджетам.

IV. Фінансування державного бюджету та борг

4.1. У першому кварталі 2023 року надходження загального фонду державного бюджету більші плану на цей період. При цьому більше половини цих надходжень становили кошти міжнародних фінансових організацій і країн-партнерів. Зовнішня підтримка для здійснення найнеобхідніших витрат в умовах воєнного стану є суттєвою.

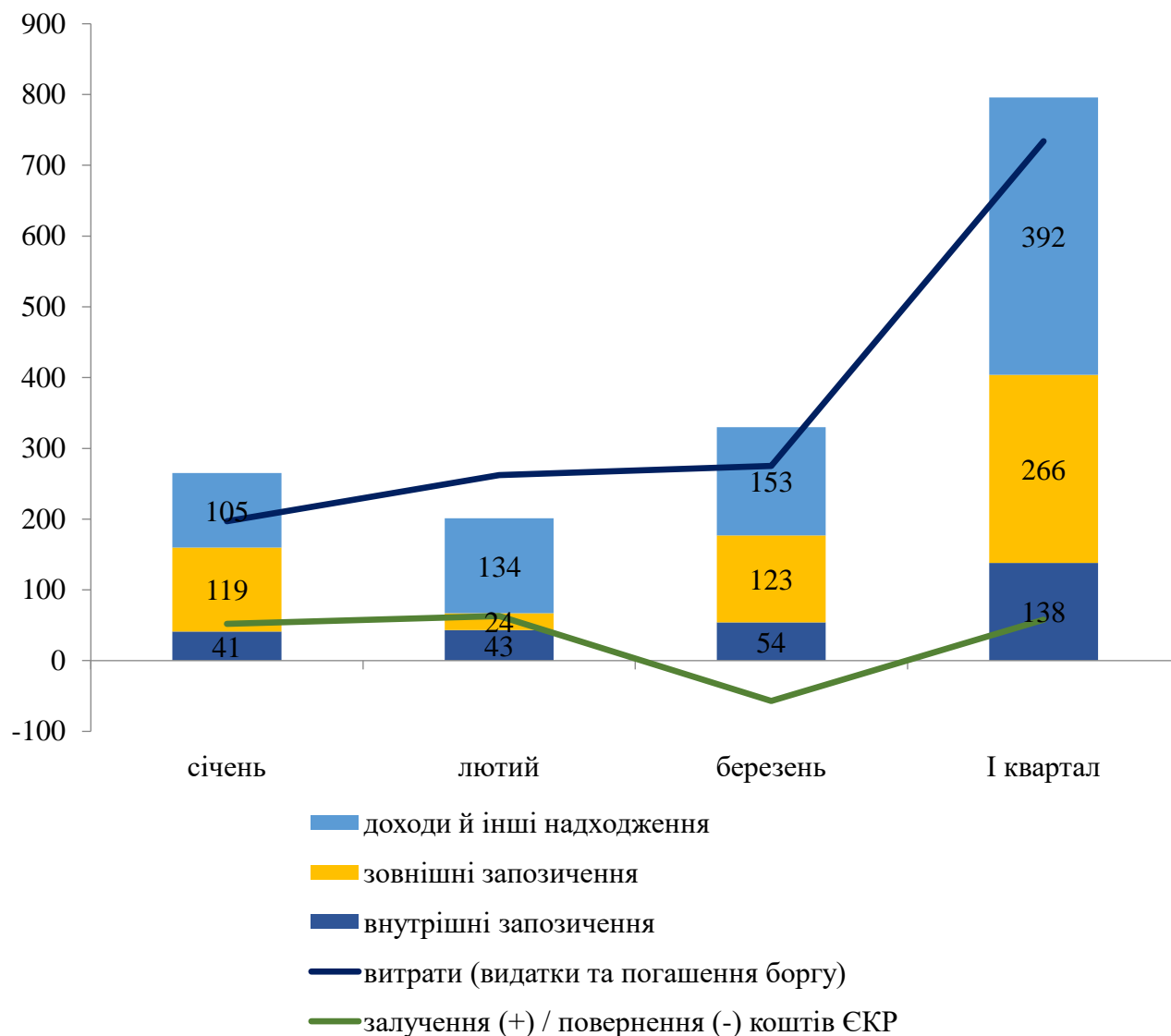
Діаграма 7. У першому кварталі 2023 року більше половини надходжень загального фонду – кошти від міжнародних партнерів

Надходження загального фонду державного бюджету у першому кварталі цього року становили 795,3 млрд грн, що на 62,2 млрд грн, або 8,5 відс., більше плану на звітний період. Переважна частина (67,5 відс.) надходжень загального фонду у першому кварталі цього року – кошти зовнішніх і внутрішніх кредиторів – 50,7 відс. та безповоротна допомога (гранти) – 16,8 відсотка.

В умовах нерівномірного надходження зовнішніх запозичень у першому кварталі цього року для покриття тимчасових касових розривів загального фонду залучались кошти ЄКР у сумі 58,2 млрд грн, що менше плану на звітний період на 38,5 відс., однак в 4,1 раза більше, ніж у відповідному періоді попереднього року.

Діаграма 8. Для здійснення запланованих витрат у першому кварталі 2023 року залучались кошти ЄКР

4.2. У першому кварталі цього року дефіцит державного бюджету майже в 4 рази більший, ніж у відповідному періоді попереднього року, і на 83,0 відс. менший плану на 2023 рік. Запозичення для покриття дефіциту і погашення боргу становили 43,3 відс. ресурсів бюджету в звітному періоді. При цьому внутрішні запозичення частково замінили недонадходження коштів від зовнішніх запозичень.

Інформацію про виконання державного бюджету в частині фінансування наведено в таблиці 4.

Таблиця 4

**Дефіцит/фінансування державного бюджету у першому кварталі
2023 року, млрд грн**

№ з/п	Показники	Всього			У т. ч. загальний фонд		
		план на 2023 рік	виконано	відс. виконання	план на січень – березень	виконано	відс. виконання
	<i>ДЕФІЦИТ (ряд. I – ряд. II) / ФІНАНСУВАННЯ (ряд. III – ряд. IV)</i>	<i>1 304</i>	<i>221</i>	<i>17,0</i>	<i>468</i>	<i>245</i>	<i>52,5</i>
I.	Доходи і повернення кредитів	1 450	528	36,4	251	391	156,0
II.	Видатки і надання кредитів	2 754	749	27,2	719	636	88,6
III.	Фінансування в частині надходжень – всього,	1 719	464	27,1	577	463	80,4
	<i>зокрема:</i>						
3.1.	Внутрішні запозичення	164	138	84,0	138	138	100,0
3.2.	Зовнішні запозичення	1 544	267	17,3	344	266	77,2
3.3.	Надходження від приватизації державного майна	6	1	15,0	0,4	1	в 2,3 р. б.
3.4.	Фінансування за рахунок коштів ЄКР	–	58	–	95	58	61,5
IV.	Фінансування в частині витрат – всього,	415	243	58,6	109	218	199,9
	<i>зокрема:</i>						
4.1.	Погашення внутрішнього боргу	316	81	25,8	89	81	91,8
4.2.	Погашення зовнішнього боргу	99	17	16,6	20	17	80,2
4.3.	Зміни обсягів бюджетних коштів	–	145	–	–	120	–

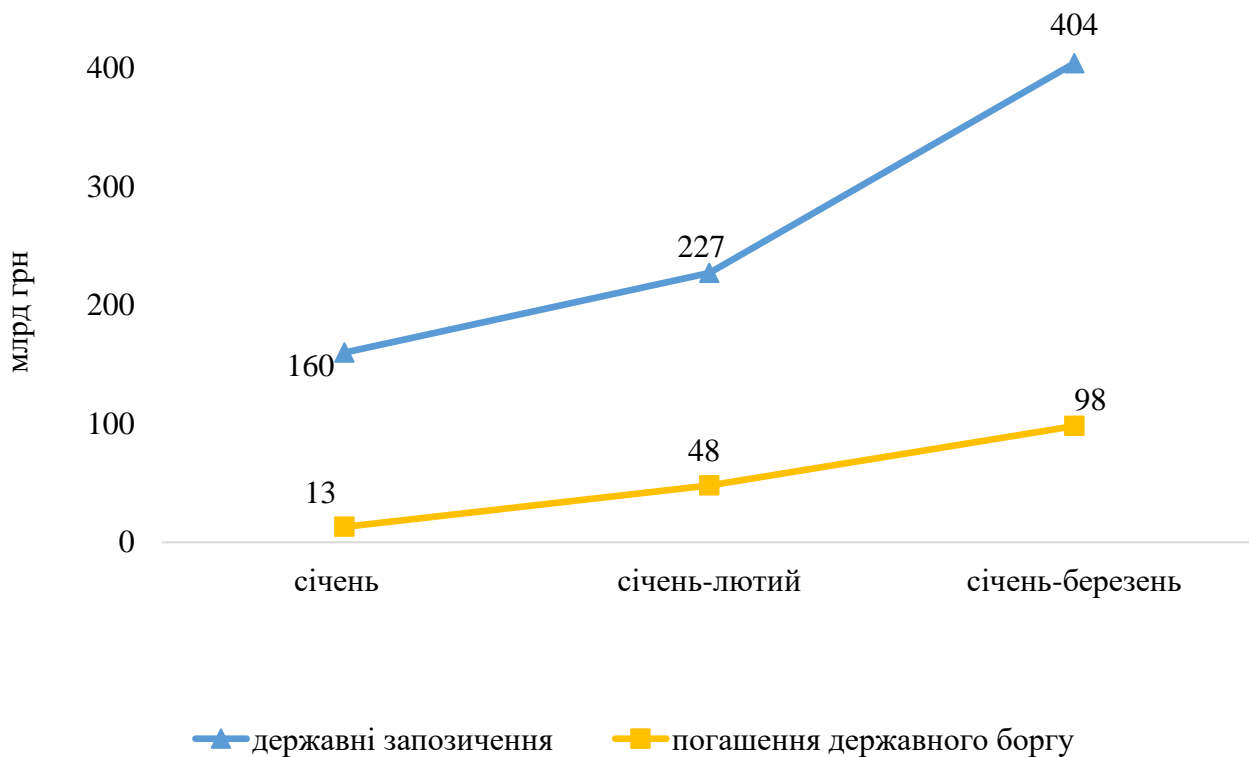
Державний бюджет у першому кварталі 2023 року виконано з дефіцитом у сумі 221,4 млрд грн, при цьому загальний фонд – 245,5 млрд грн, що на 47,5 відс. менше плану на звітний період унаслідок невиконання плану видатків і надання кредитів при перевиконанні плану доходів.

За рахунок перевищення обсягу доходів і повернення кредитів над обсягом видатків і надання кредитів, спеціальний фонд виконано з профіцитом у сумі 24,1 млрд грн при запланованому на рік дефіциті 179,1 млрд гривень.

Для фінансування державного бюджету у першому кварталі цього року з усіх джерел надійшло 463,5 млрд грн, що на 137,9 млрд грн, або 22,9 відс., менше плану на звітний період, зокрема зовнішніх запозичень і використання коштів ЄКР.

Надходження від державних запозичень становили 404,4 млрд грн, що менше плану на звітний період на 19,5 відс. і в 4,1 раза більше витрат на погашення зобов'язань, що спричинило збільшення державного боргу.

Діаграма 9. Державні запозичення у першому кварталі 2023 року перевищили витрати на погашення зобов'язань (кумулятивно)

Порівняно з відповідним періодом попереднього року обсяг державних запозичень збільшився в 2,4 раза, їх частка у загальній сумі усіх фінансових ресурсів державного бюджету – на 10,0 відс. пункту.

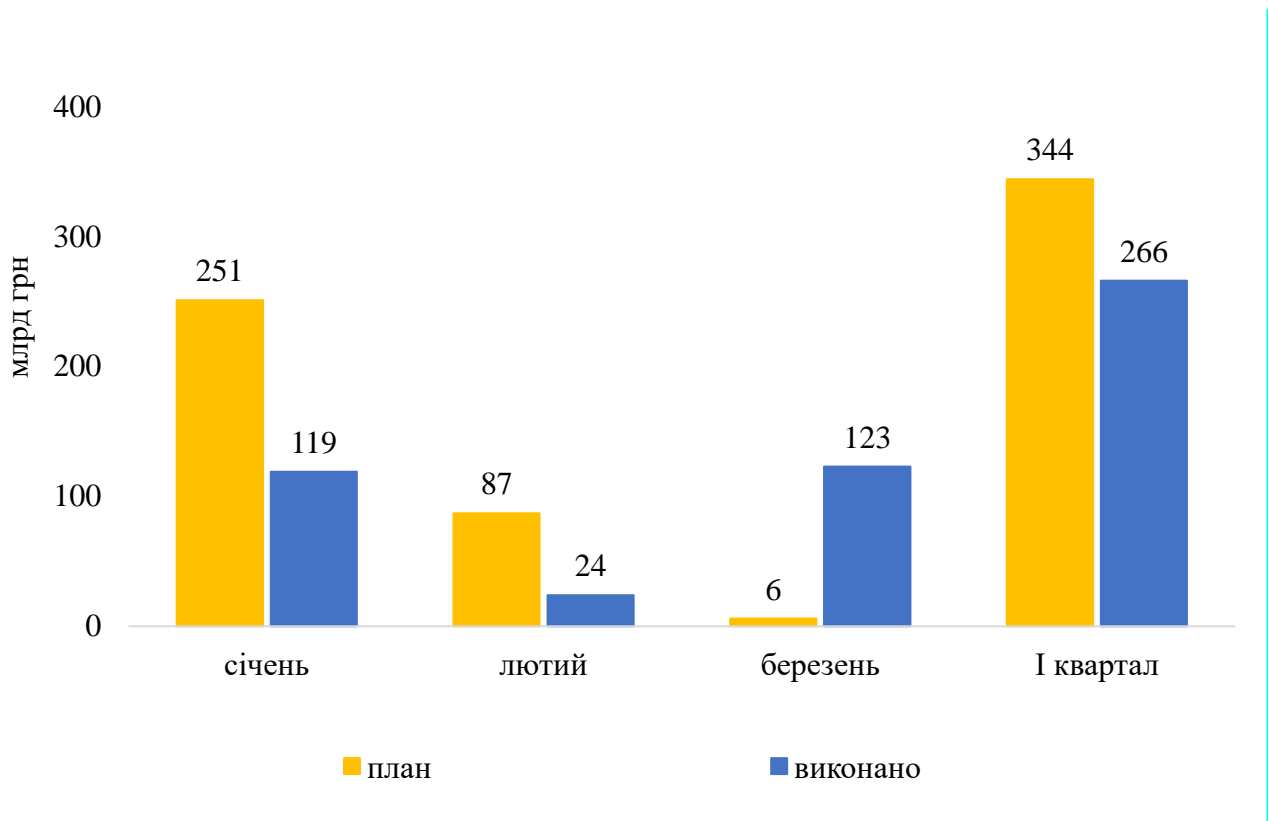
Від приватизації державного майна отримано 902 млн грн, що в 2,3 раза більше плану на звітний період і втричі більше, ніж у відповідному періоді попереднього року.

4.2.1. У першому кварталі цього року зовнішні запозичення до державного бюджету на 26,9 відс. менші плану на звітний період і в 2,7 раза перевищили надходження у відповідному періоді попереднього року.

Від зовнішніх кредиторів до державного бюджету отримано 266,7 млрд грн, зокрема до загального фонду – 265,9 млрд грн зовнішніх запозичень, у тому числі:

- 177,4 млрд грн – макрофінансова допомога ЄС;
- 64,2 млрд грн – кредит Уряду Канади;
- 18,3 млрд грн – позика МБРР для реалізації проєкту „Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління в Україні”;
- 6,0 млрд грн – позика Міжнародної асоціації розвитку для реалізації проєкту „Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління в Україні”.

Діаграма 10. У першому кварталі 2023 року кошти від зовнішніх кредиторів до загального фонду надходили нерівномірно

У лютому до загального фонду державного бюджету надійшло 24,1 млрд грн, що на 72,2 відс. менше плану на цей місяць і становило 9,1 відс. зовнішніх запозичень у звітному періоді. Загалом у першому кварталі цього року надходження від зовнішніх кредиторів до загального фонду на 78,5 млрд грн, або 22,8 відс., менші плану на звітний період. Отримання цих надходжень залежить від тривалості й інших особливостей переговорів, готовності/намірів країн-кредиторів тощо.

До спеціального фонду для реалізації інвестиційних проєктів отримано 831 млн грн, у тому числі від:

- МБРР – 369 млн грн, зокрема за проєктом „Екстрене реагування на COVID-19 та вакцинація в Україні” – 302 млн грн;

- Кредитної установи для відбудови – 306 млн грн, зокрема незв'язаний фінансовий кредит за проєктом „Реконструкція трансформаторних підстанцій східної частини України” – 178 млн грн;

- Уряду Республіки Польща – 77 млн грн за проєктом з будівництва, реконструкції та капітального ремонту автомобільних доріг західного регіону для подальшого поєднання їх з автомобільними дорогами Республіки Польща;

- Уряду Французької Республіки – 72 млн грн за угодою щодо офіційної підтримки у створенні єдиної системи авіаційної безпеки та цивільного захисту в Україні.

Надходження до спеціального фонду для реалізації інвестиційних проєктів на 19,6 млрд грн, або 95,9 відс., менші плану на звітний період, зокрема, через:

- складність реалізації більшості інвестиційних проєктів в умовах воєнного стану (неможливість проведення робіт підрядниками на відповідних майданчиках в результаті продовження збройної агресії та призупинення реалізації значної частини субпроєктів через повне або часткове руйнування об'єктів);

- реорганізацію окремих центральних органів виконавчої влади та необхідність внесення змін до нормативно-правових актів і договорів, пов'язаних із реалізацією відповідних проєктів;

- затримки із затвердженням порядків використання коштів і паспортів бюджетних програм, за якими здійснюється використання кредитних коштів;

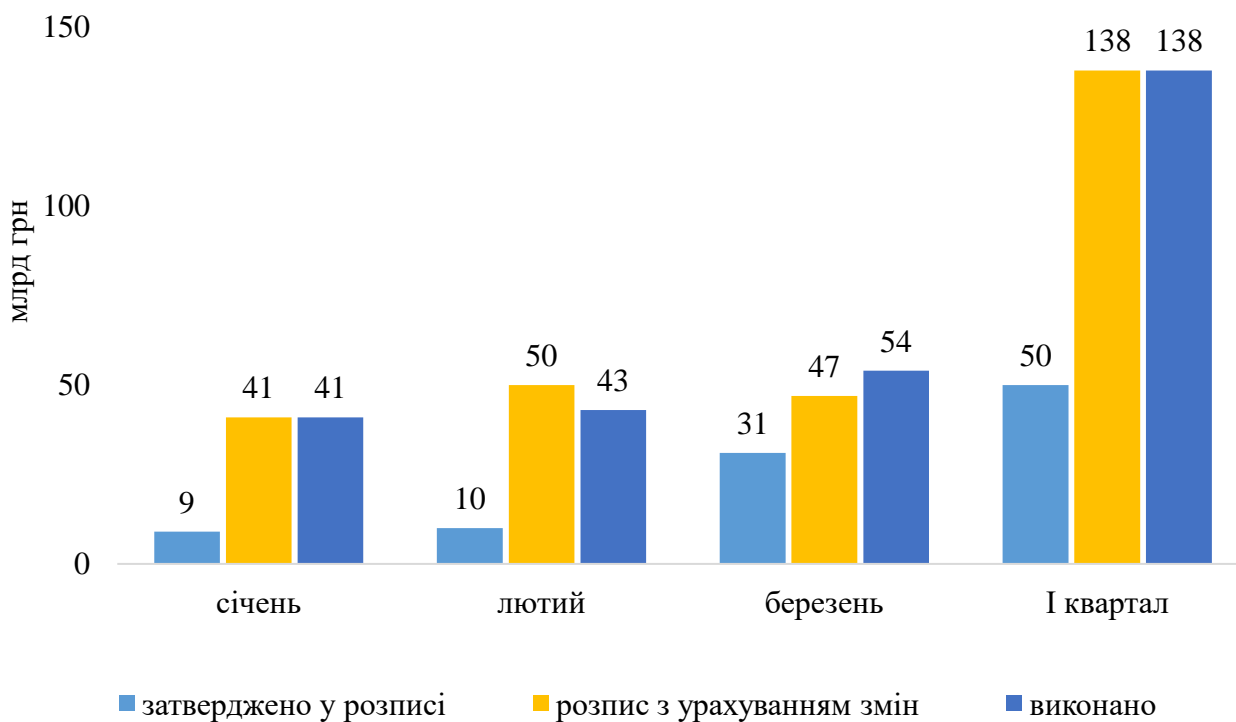
- затримки із проведенням закупівель, необхідність їх повторного проведення, відтермінування укладання договорів з переможцями торгів.

4.2.2. Вищі в 1,3 – 1,7 раза, порівняно з відповідним періодом попереднього року, ставки за ОВДП сприяли їх придбанню, насамперед банками. У результаті на внутрішньому ринку запозичено на 51,8 відс. більше річного обсягу, затвердженого у Законі, та вдвічі більше, ніж надійшло у відповідному періоді попереднього року.

Від розміщення на аукціонах ОВДП у першому кварталі цього року отримано 137,7 млрд грн, або 100,0 відс. плану на звітний період. При цьому Мінфін, починаючи з січня, вносив зміни до розпису: план внутрішніх запозичень на січень – березень збільшено на 88,2 млрд грн, або в 2,8 раза, порівняно із затвердженим у помісячному розписі фінансування загального фонду Державного бюджету України на 2023 рік за типом боргового зобов'язання обсягом на цей

період, і на 73,2 млрд грн, або 80,6 відс., порівняно із затвердженим у Законі обсягом.

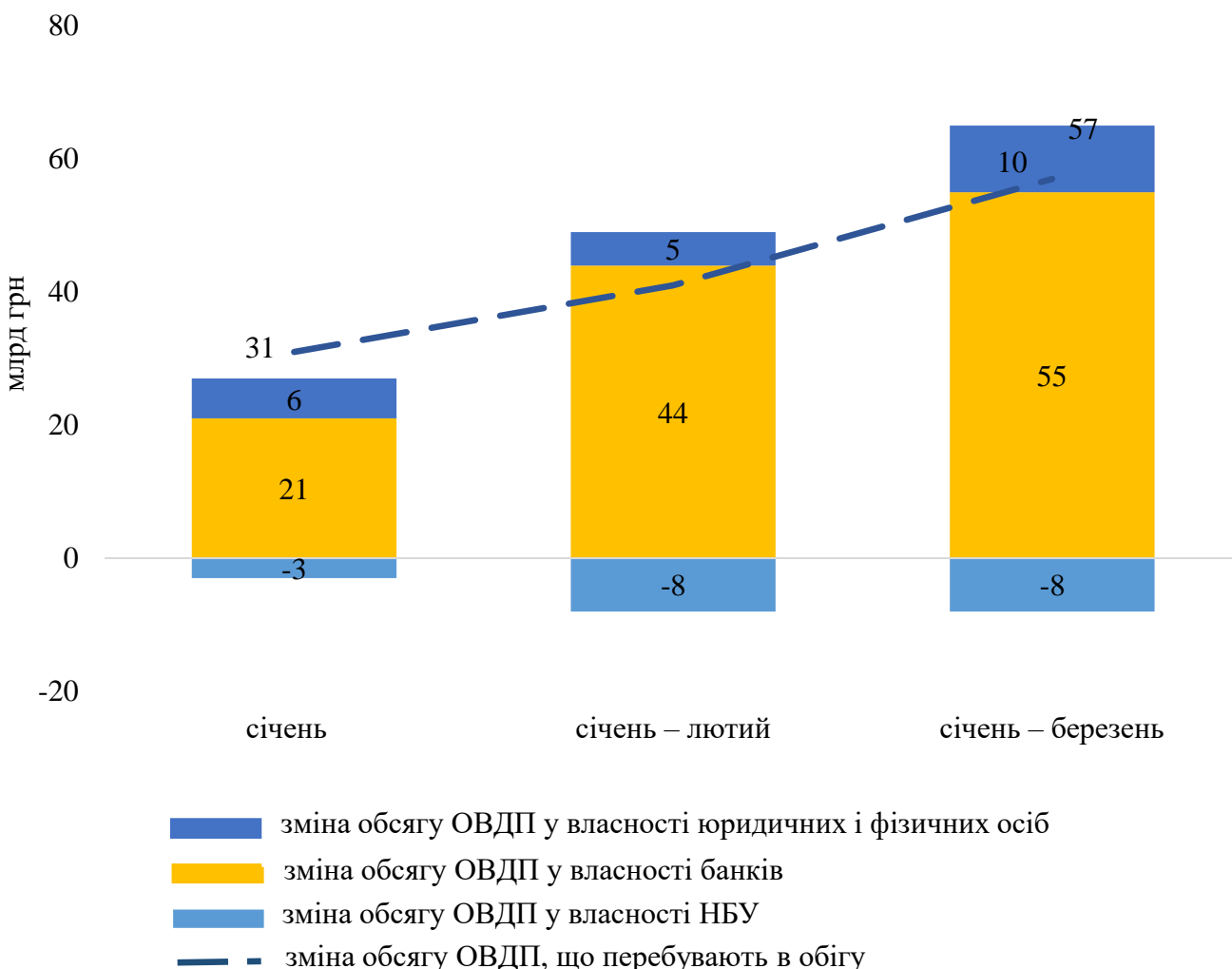
Діаграма 11. У першому кварталі 2023 року план внутрішніх запозичень збільшувався до обсягу їх фактичних надходжень

Від випуску Військових облігацій надійшло 42,2 млрд грн, або 30,7 відс. внутрішніх запозичень у звітному періоді. При цьому НБУ, на відміну від першого кварталу 2022 року, не купував Військових облігацій. Середньозважена дохідність Військових облігацій, номінованих у гривні, у січні – березні цього року становила 15,9 відс., що менше дохідності всіх подібних ОВДП і не сприяє зацікавленості інвесторів у придбанні цього виду ОВДП.

Обсяг ОВДП, що перебувають в обігу, у січні – березні цього року збільшився на 57,0 млрд грн, або 4,1 відс., – до 1 трлн 435,2 млрд грн, при цьому найбільше зріс обсяг у власності банків – на 55,2 млрд грн, або 11,5 відс., – до 533,8 млрд гривень. У результаті у загальному обсязі ОВДП, що перебувають в обігу, частка ОВДП у власності банків збільшилась з 34,7 до 37,2 відс., однак найбільша їх частка перебуває у власності НБУ – 48,6 відс. станом на 31.03.2023.

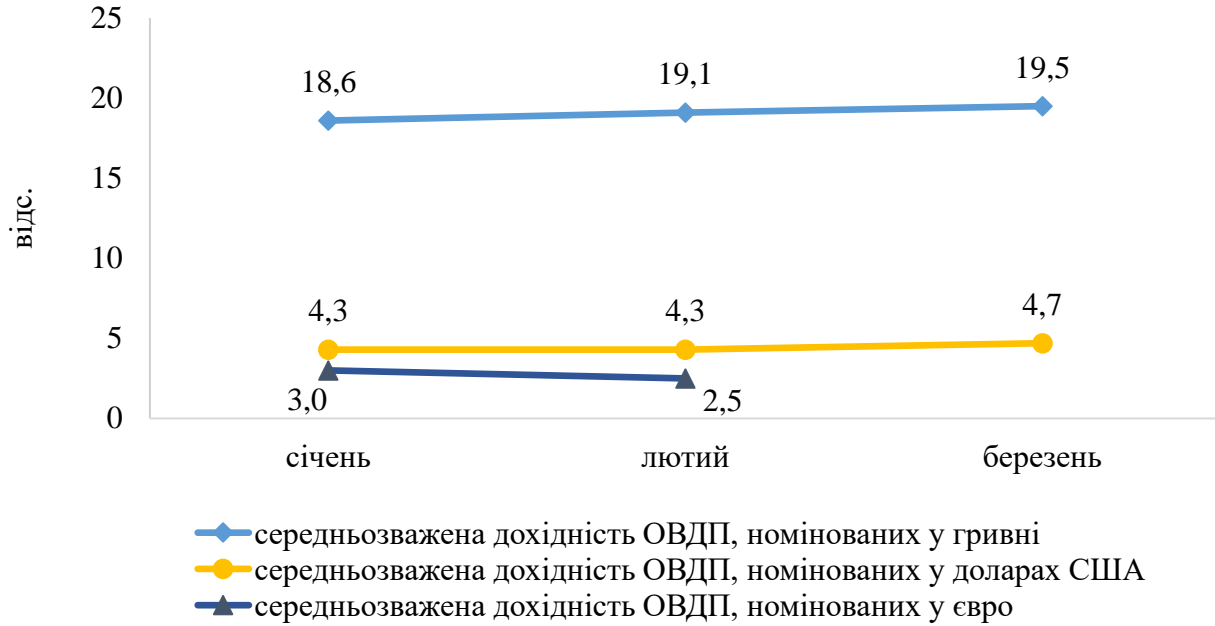
Діаграма 12. У першому кварталі 2023 року обсяг ОВДП, що перебувають в обігу, збільшився за рахунок їх придбання насамперед банками (на кінець місяця, кумулятивно)

У січні – березні цього року, порівняно з відповідним періодом 2022 року, скоротилась частка короткострокових внутрішніх запозичень з 53,0 до 25,8 відс., що зменшить ризик рефінансування внутрішнього боргу у короткостроковому періоді.

Середньозважена дохідність розміщених у січні – березні 2023 року на аукціонах ОВДП, порівняно з відповідним періодом попереднього року, збільшилась, зокрема, номінованих у гривні – з 11,1 до 19,1 відс., доларах США – з 3,6 до 4,5 відс., євро – з 1,8 до 2,7 відсотка. У березні середньозважена дохідність ОВДП ще зростає, що збільшить видатки на обслуговування державного внутрішнього боргу в наступних бюджетних періодах.

Діаграма 13. Середньозважена дохідність ОВДП, розміщених у першому кварталі 2023 року

4.3. У першому кварталі цього року загальний обсяг державного і гарантованого державою боргу збільшився на 7,7 відс., при цьому продовжували зростати зобов'язання за державним боргом і зменшилися за гарантованим державою боргом.

У січні – березні цього року збільшення боргу, за оцінкою Рахункової палати, спричинено:

- перевищенням запозичень над витратами на погашення державного та гарантованого державою боргу на 287,0 млрд грн;

- девальвацією гривні до іноземних валют, в яких номіновано борг, зокрема євро на 2,1 відс., – на 25,1 млрд гривень.

Обсяг зовнішнього державного і гарантованого державою боргу збільшився на 259,9 млрд грн, або 10,0 відс., – до 2 трлн 870,9 млрд грн, внутрішнього – на 52,2 млрд грн, або 3,6 відс., – до 1 трлн 514,1 млрд гривень.

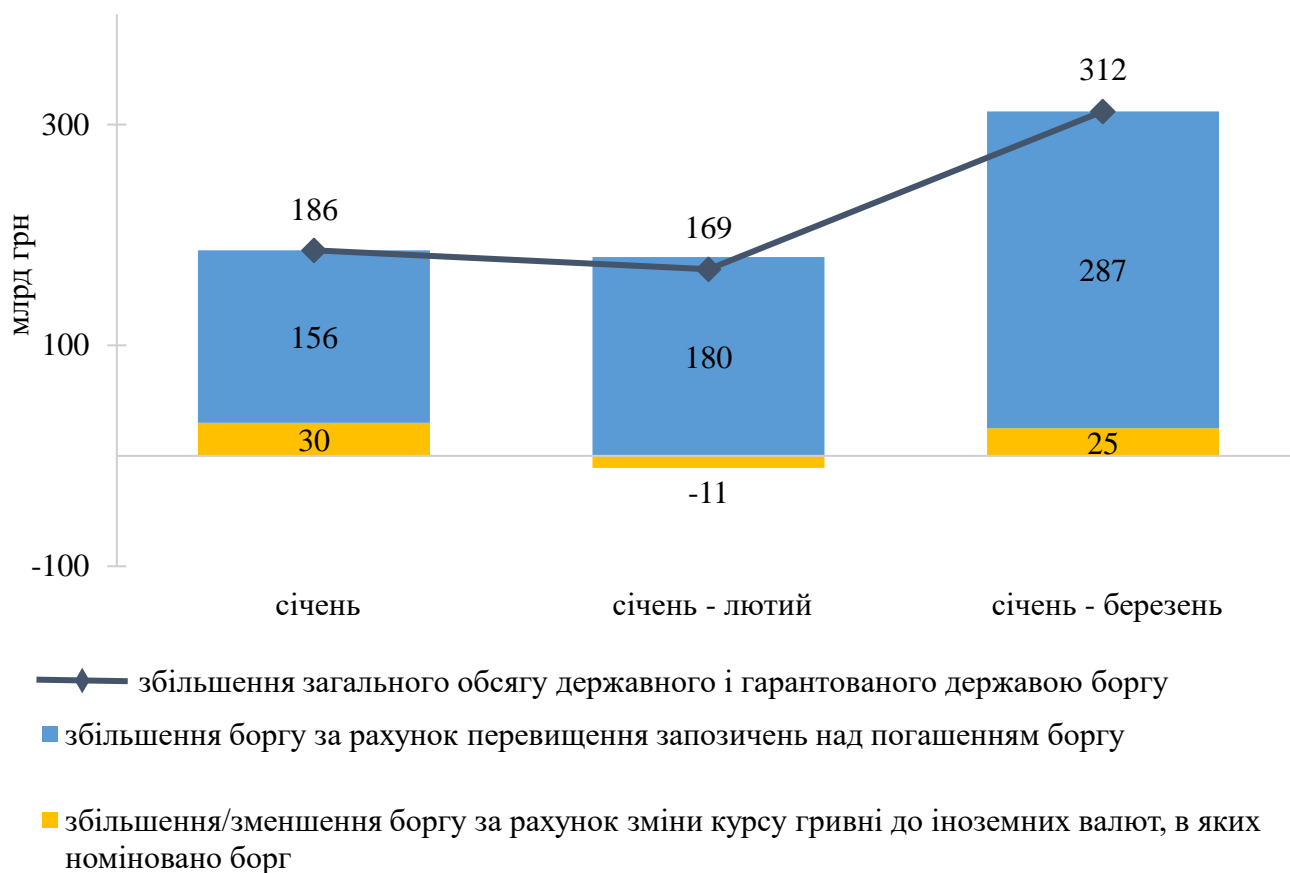
У результаті перевищення в 4,8 раза чистого державного запозичення в іноземних валютах над чистим державним запозиченням у гривні, частка боргу, номінованого в іноземній валюті, в загальному обсязі державного та гарантованого державою боргу зросла з 67,2 до 68,5 відс., що збільшило валютний ризик боргу.

Державний борг унаслідок перевищення державних запозичень над погашенням зобов'язань і девальвації гривні до іноземних валют, в яких номіновано

борг, зріс на 330,0 млрд грн, або 8,9 відс., – до 4 трлн 45,2 млрд грн, зокрема зовнішній – на 275,0 млрд грн, або 11,8 відс. – до 2 трлн 600,4 млрд гривень.

Гарантований державою борг зменшився на 17,9 млрд грн, або 5,0 відс., – до 339,8 млрд грн, у тому числі внутрішній – на 2,8 млрд грн, або 3,9 відс., унаслідок погашення зобов'язань суб'єктами господарювання за кредитами, отриманими на портфельній основі, зовнішній – на 15,1 млрд грн, або 5,3 відс. унаслідок погашення НБУ боргу за кредитом МВФ.

Діаграма 14. Чинники зміни загального обсягу державного та гарантованого державою боргу у першому кварталі 2023 року
(на кінець місяця, кумулятивно)

Державні гарантії у звітному періоді надані для забезпечення виконання приватним акціонерним товариством „Національна енергетична компанія „Укренерго” боргових зобов'язань за кредитом ЄБРР (Проект екстреного відновлення мережі електропередачі) у сумі 11,9 млрд грн (300 млн євро).

Витрати на погашення державного боргу, порівняно з відповідним періодом 2022 року, збільшились на 1,8 відс. і становили 97,9 млрд грн, або 89,6 відс. плану на звітний період. При цьому у березні Мінфіном відповідно до

пункту 5 розпорядження КМУ від 13.09.2022 № 815-р „Деякі питання проведення примусового вилучення в Україні об’єктів права власності Російської Федерації та її резидентів” погашено внаслідок анулювання на суму 1,1 млрд грн зобов’язань за ОВДП 2020 і 2021 років, що примусово вилучені на відповідні рахунки, відкриті в НБУ як депозитарії державних цінних паперів, із відповідним зменшенням державного боргу.

Витрати державного бюджету на виконання боргових зобов’язань за кредитами, залученими під державні гарантії, становили 2,2 млрд грн, що на 54,2 відс. менше плану на звітний період і на 48,1 відс. витрат у відповідному періоді попереднього року.

Економії витрат на погашення зобов’язань за державним і гарантованим державою боргом сприяли, зокрема:

- менший, порівняно з врахованим у розрахунках показників державного бюджету на 2023 рік, середній обмінний курс гривні до іноземних валют;
- відтермінування платежів за кредитом, залученим публічним акціонерним товариством „Державна продовольчо-зернова корпорація України” під державну гарантію в Експортно-імпортного банку Китаю до 2025 року, що дало змогу уникнути настання гарантійного випадку у січні 2023 року.

V. Міжбюджетні трансферти та місцеві бюджети

5.1. У звітному періоді видатків державного бюджету на надання трансфертів місцевим бюджетам проведено у сумі 38,9 млрд грн, або 84 відс. плану на січень – березень. Частка видатків на надання трансфертів місцевим бюджетам, порівняно з січнем – березнем попереднього року, змінилася на 3,9 відс. пункту – до 5,2 відсотка. Однією з причин непроведення деяких видатків є несвоєчасне ухвалення КМУ рішень про розподіл відповідних видатків між місцевими бюджетами.

Видатки загального фонду державного бюджету на надання трансфертів становили 35,3 млрд грн, або 99,7 відс. плану на січень – березень, спеціального – 3,6 млрд грн, або 33,3 відс. плану на січень – березень.

У звітному періоді трансферти спрямовано на:

- видатки закладів освіти й охорони здоров'я – 21,8 млрд грн, або 56 відс. загального обсягу наданих трансфертів;

- горизонтальне вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів – 7,2 млрд грн, або 18,5 відс.;

- здійснення повноважень органів місцевого самоврядування на деокупованих, тимчасово окупованих та інших територіях України, що зазнали негативного впливу внаслідок російської військової агресії, – 6 млрд грн, або 15,4 відс.;

- будівництво, реконструкцію, ремонт і утримання автодоріг загального користування місцевого значення, вулиць та доріг комунальної власності у населених пунктах – 3,6 млрд грн, або 9,3 відс.;

- інші видатки – 0,3 млрд грн, або 0,8 відсотка.

У січні – березні 2023 року видатки державного бюджету на надання трансфертів місцевим бюджетам на 3,9 млрд грн, або 11,1 відс., більші, ніж у відповідному періоді попереднього року. Це в умовах воєнного стану зумовлено, зокрема:

запровадженням надання з державного бюджету місцевим нової дотації для здійснення повноважень органів місцевого самоврядування на деокупованих, тимчасово окупованих та інших територіях України, що зазнали негативного впливу внаслідок російської військової агресії;

збільшенням на 3,2 млрд грн, або 77,7 відс., видатків на надання базової дотації для горизонтального вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів.

При цьому видатки на надання освітньої субвенції для оплати праці з нарахуваннями педагогічних працівників окремих закладів освіти державної та комунальної власності зменшилися на 4,3 млрд грн, або 17,5 відс., і становили 20,4 млрд грн, або 52,6 відс. загального обсягу наданих трансфертів.

5.1.1. Довготривале прийняття КМУ рішень про затвердження порядків і умов надання та розподілів деяких субвенцій призвело в окремих випадках до порушення вимог БКУ і відтермінування проведення видатків.

Згідно з частиною другою статті 97 БКУ порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, що вперше визначена в законі про державний бюджет, затверджуються КМУ не пізніше 30 днів з дня набрання ним чинності, однак у встановлений термін КМУ не затвердив порядків й умов надання вперше визначених у Законі субвенцій за бюджетними програмами МОН:

2211310 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на облаштування безпечних умов у закладах загальної середньої освіти”¹¹;

2211320 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на придбання шкільних автобусів”¹².

У звітному періоді проведення видатків за цими бюджетними програмами не планувалось¹³.

Відповідно до статті 32 Закону встановлено, що у 2023 році залишки коштів за освітньою субвенцією з державного бюджету місцевим бюджетам, які утворилися на рахунках місцевих бюджетів на кінець 2022 року, як виняток з положень частини четвертої статті 103² БКУ, перераховуються Казначейством до спеціального фонду державного бюджету для МОН з метою подальшого розподілу таких коштів за рішеннями КМУ у визначеному ним порядку між місцевими бюджетами з урахуванням цільового призначення освітньої субвенції, а також на реалізацію заходів із забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти „Нова українська школа”, видання, придбання, доставку підручників, посібників і навчально-методичної літератури для здобувачів повної загальної середньої освіти та педагогічних працівників, інших заходів у сфері освіти (з відкриттям у разі потреби нових бюджетних програм, включаючи трансферти місцевим бюджетам).

¹¹ КМУ постановою від 28.04.2023 № 419 затвердив порядок та умови надання, розподілу цієї субвенції між 24-ма обласними бюджетами і бюджетом м. Києва.

¹² КМУ постановою від 28.04.2023 № 418 затвердив порядок та умови надання, розподілу цієї субвенції між 24-ма обласними бюджетами.

¹³ У помісячному розписі асигнувань загального фонду Державного бюджету України на 2023 рік (за винятком надання кредитів з Державного бюджету України) проведення видатків за цими бюджетними програмами передбачено розпочати з квітня.

На 01.01.2023 залишок освітньої субвенції становив 3,2 млрд гривень. За рахунок цього залишку у помісячному розписі спеціального фонду державного бюджету на січень передбачені видатки за бюджетною програмою МОН 2211190 „Освітня субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам”.

У звітному періоді КМУ не приймав рішення про розподіл коштів між місцевими бюджетами, видатки спеціального фонду державного бюджету за бюджетною програмою 2211190 не здійснені.

3 лютого передбачалося розпочати проведення видатків за бюджетною програмою Міністерства молоді та спорту України 3411250 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виконання окремих заходів з реалізації соціального проекту „Активні парки – локації здорової України”. КМУ розпорядженням від 30.03.2023 № 270-р затвердив розподіл цієї субвенції між 22-ма обласними бюджетами та бюджетом м. Києва. У звітному періоді не проведено видатків за цією бюджетною програмою на суму 10 млн гривень.

5.1.2. У звітному періоді не розпочато проведення видатків державного бюджету за п'ятьма бюджетними програмами на надання субвенцій місцевим бюджетам на реалізацію інвестиційних проєктів за рахунок кредитів (позик), що залучаються державою до спеціального фонду державного бюджету від ЄБРР, ЄІБ і МБРР, на суму 4,1 млрд грн, що, зокрема, спричинено необхідністю нормативно-правового врегулювання проведення цих видатків.

У січні – березні ці видатки не проведено, зокрема, за бюджетними програмами Мініфраструктури:

- 3121600 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проєктів в рамках Надзвичайної кредитної програми для відновлення України” – 1,5 млрд грн;

- 3121620 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проєктів в рамках Програми з відновлення України” – 900 млн грн;

- 3121680 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на відновлення об'єктів критичної інфраструктури в рамках спільного з Міжнародним банком реконструкції та розвитку проєкту „Проект розвитку міської інфраструктури - 2” – 500 млн гривень.

За інформацією Мінфіну, отриманою на запит Рахункової палати, непроведення видатків за цими бюджетними програмами спричинено, зокрема, необхідністю внесення змін до нормативно-правових актів та договорів,

пов'язаних із реалізацією проектів, у зв'язку із реорганізацією Мінрегіону¹⁴ і передачею бюджетних призначень Мінінфраструктури¹⁵.

5.2. Доходи місцевих бюджетів у січні – березні 2023 року становили 149,6 млрд грн, або 25,9 відс. плану на рік, і збільшилися, порівняно з відповідним періодом попереднього року, на 23,1 млрд грн, або 18,2 відсотка.

Доходи місцевих бюджетів без трансфертів із державного бюджету, порівняно з січнем – березнем попереднього року, збільшилися на 19,2 млрд грн, або 21 відс., до 110,6 млрд грн, їх частка у загальному обсязі доходів зросла на 1,7 відс. пункту – до 74 відсотків.

Зросли, порівняно з січнем – березнем попереднього року, надходження, зокрема:

- ПДФО – на 13,9 млрд грн, або 25,7 відс., насамперед за рахунок збільшення надходження цього податку з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями й особами рядового та начальницького складу, на 18,9 млрд грн, або у 4,3 раза, до 24,6 млрд грн;

- власні надходження бюджетних установ – на 2,5 млрд грн, або 79 відс., до 5,8 млрд грн;

- податку на майно – на 1,7 млрд грн, або 20,6 відс., до 9,9 млрд грн;

- єдиного податку з юридичних осіб – на 1,7 млрд грн, або 96,8 відс., до 3,6 млрд грн, здебільшого у зв'язку з наданням права суб'єктам господарювання з обсягом доходу до 10 млрд грн на рік стати платниками єдиного податку за правилами, що діють для фізичних осіб-підприємців третьої групи, за відсотковою ставкою для таких платників у розмірі 2 відс. доходу¹⁶;

- акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів – на 1,3 млрд грн, або 79,7 відс., до 3 млрд грн, що спричинено, зокрема, зростанням цін на алкогольні напої на 25,6 відс. і тютюнові вироби на 19,4 відс. у січні – березні 2023 року, порівняно із відповідним періодом попереднього року¹⁷, та заборонаю торгівлі алкогольними напоями та речовинами, виробленими на спиртовій основі, із введенням воєнного стану в Україні

¹⁴ Постанова КМУ від 02.12.2022 № 1343 „Деякі питання оптимізації системи центральних органів виконавчої влади”.

¹⁵ Закон України від 24.02.2023 № 2953-IX „Про внесення змін до Закону України „Про Державний бюджет України на 2023 рік” набрав чинності 22.03.2023.

¹⁶ Закон України від 15.03.2022 № 2120-IX „Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану”.

¹⁷ За даними Держстату.

з 24 лютого 2022 року, що зменшило реалізацію цих підакцизних товарів у лютому – березні 2022 року.

Водночас зменшилися, зокрема, надходження:

- єдиного податку з фізичних осіб – на 1,5 млрд грн, або 14,3 відс, до 8,8 млрд грн, що спричинено правом тимчасово не сплачувати цей податок платникам першої і другої груп у період з 1 квітня 2022 року до припинення або скасування воєнного стану на території України¹⁸;

- рентної плати за користування надрами загальнодержавного значення – на 1,3 млрд грн, або на 56,5 відс., до 1 млрд грн, здебільшого внаслідок зменшення надходжень цієї плати для видобування залізних руд на 1,1 млрд грн, або 93,5 відсотка.

5.3. У січні – березні 2023 року видатки місцевих бюджетів проведено в сумі 108,6 млрд грн, або 18,6 відс. плану на рік, що більше, ніж у відповідному періоді попереднього року, на 7,4 млрд грн, або 7,4 відсотка. Капітальні видатки проведено у сумі 10,9 млрд грн, або 13,5 відс. плану на рік: порівняно з відповідним періодом попереднього року, збільшилися на 7,4 млрд грн, або у 3,1 раза.

Частка видатків місцевих бюджетів без трансфертів до державного бюджету у видатках зведеного бюджету зменшилася на 9,9 відс. пункту – до 12,3 відсотка.

Найбільше видатків спрямовано на освіту – 47,2 відс., загальнодержавні функції – 10,0 відс., економічну діяльність – 7,7 відс; соціальний захист і соціальне забезпечення – 7,2 відс., житлово-комунальне господарство – 6,9 відсотка.

У січні – березні, порівняно з відповідним періодом попереднього року, збільшилися видатки, зокрема, на:

- соціальний захист та соціальне забезпечення – на 2,7 млрд грн, або 52,5 відс., до 7,8 млрд грн;

- громадський порядок, безпеку та судову владу – на 1,5 млрд грн, або у 2,8 раза, до 2,3 млрд грн;

- економічну діяльність – на 1,3 млрд грн, або 19,1 відс., до 8,4 млрд гривень.

Водночас зменшилися видатки, зокрема, на:

- освіту – на 5,2 млрд грн, або 9,2 відс, до 51,3 млрд грн;

- житлово-комунальне господарство – на 0,6 млрд грн, або 7,3 відс., до 7,5 млрд гривень.

¹⁸ Закон України від 15.03.2022 № 2120-IX „Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану”.

У січні – березні 2023 року з місцевих бюджетів до державного бюджету перераховано трансферти в сумі 8,9 млрд грн, або 39,6 відс. плану на рік, що більше, ніж у відповідному періоді попереднього року, на 2 млрд грн, або у 4,5 раза, у тому числі до:

- загального фонду державного бюджету для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій реверсну дотацію в сумі 4 млрд грн, або 84,8 відс. плану на січень – березень і 21,2 відс. плану на рік;

- спеціального фонду державного бюджету субвенції на:
виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку регіонів у сумі 4,8 млрд грн;

- фінансування діяльності військових адміністрацій із виконання повноважень органів місцевого самоврядування в сумі 66 млн грн;

- перерахування коштів в умовах воєнного стану або для здійснення згідно із законом заходів загальної мобілізації та з метою відсічі збройної російської агресії проти України та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності у сумі 1 млн гривень.

5.4. У звітному періоді тимчасово вільні кошти місцевих бюджетів переважно спрямовувалися на придбання Військових облігацій.

За рішеннями місцевих рад тимчасово вільні кошти 19-ти місцевих бюджетів спрямовано у січні – березні 2023 року на придбання Військових облігацій з терміном обігу від 6-ти до 12-ти місяців у сумі 2,5 млрд грн, зокрема:

- 597 млн грн з бюджету Львівської міської територіальної громади;

- 500 млн грн з обласного бюджету Львівської області;

- 500 млн грн з бюджету Хмельницької міської територіальної громади;

- 300 млн грн з обласного бюджету Житомирської області;

- 200 млн грн з бюджету Житомирської міської територіальної громади;

- 96 млн грн з бюджету Вінницької міської територіальної громади;

- 91 млн грн з бюджету Чернівецької міської територіальної громади.

Від погашення Військових облігацій, придбаних у 2022 році, до відповідних місцевих бюджетів надійшло 403 млн гривень. Крім того, з початку року місцевими бюджетами отримано дохід за державними цінними паперами в сумі 145 млн гривень. На 01.04.2023 залишок коштів Військових облігацій, розміщених у попередньому році й січні – березні 2023 року, становив 3,9 млрд гривень.

Крім того, за рішеннями місцевих рад на депозитних рахунках в установах державних банків органи місцевого самоврядування у березні розмістили тимчасово вільні кошти спеціального фонду місцевих бюджетів у сумі 242 млн грн, із них Житомирської області – 150 млн грн, або 62 відс. загального обсягу.

5.5. З початку року місцевий борг зменшився на 1,6 млрд грн, або 8,1 відс., до 18,8 млрд грн, здебільшого за рахунок перевищення витрат на погашення боргу над обсягом запозичень.

У січні – березні внутрішній борг зменшився на 2,1 млрд грн, або 11,1 відс., до 17,1 млрд грн, з яких зобов'язання за середньостроковими позиками, що надавалися місцевим бюджетам упродовж 2009 – 2014 років з ЄКР, – 9 млрд гривень.

Водночас зовнішній борг збільшився на 0,5 млрд грн, або 39,4 відс., до 1,7 млрд гривень. Так, за рішенням Львівської міської ради бюджет Львівської міської територіальної громади від міжнародних фінансових організацій одержав позику в сумі 396 млн грн для фінансування видатків бюджету розвитку.

Крім того, гарантовані обласними радами і територіальними громадами борги на 01.04.2023 становили 10,1 млрд грн, із них зовнішні – 8,4 млрд гривень.

Пропозиції

Для усунення виявлених відхилень і порушень при виконанні Закону України „Про Державний бюджет України на 2023 рік” Рахункова палата вважає за доцільне рекомендувати Кабінету Міністрів України:

- доручити Міністерству фінансів України при розробці проєкту закону про внесення змін до Закону визначити обсяги доходів загального фонду за кодом бюджетної класифікації 42020000 „Гранти (дарунки), що надійшли до бюджетів усіх рівнів”;

- доручити Міністерству фінансів України разом з Міністерством розвитку громад, територій та інфраструктури України з метою прискорення використання коштів фонду ліквідації наслідків збройної агресії внести зміни до помісячного розпису спеціального фонду Державного бюджету України на 2023 рік (за винятком власних надходжень бюджетних установ та відповідних видатків) з урахуванням залишку коштів на 01.01.2023 і фактичних надходжень до державного бюджету з початку 2023 року за кодом бюджетної класифікації 21085000 „Кошти, отримані у зв’язку з виконанням Закону України „Про основні засади примусового вилучення в Україні об’єктів права власності Російської Федерації та її резидентів”;

- забезпечити затвердження порядків використання бюджетних коштів для виконання бюджетних програм;

- забезпечити затвердження головними розпорядниками бюджетних коштів за погодженням з Міністерством фінансів України паспортів бюджетних програм;

- забезпечити затвердження порядків та умов надання, розподілів субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам.

Т. в. п. Голови Рахункової палати

Андрій МАЙСНЕР